

အပိုင်း (၄)

သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံအပိုင်း (မကောင်းအုပ်စု)

အကုသိုလ်တရားတွေကို ရှုနေလျှင် အကုသိုလ် ထပ်မပြန်ဘူးလား?

အကုသိုလ်တရားတွေကို ရှုနေလျှင် အကုသိုလ်တွေ ထပ်မဖြစ်ဘူးလား ဟူသော ဤမေးခွန်းကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် တော်တော်ခပ်များများက မကြာခဏ မေးမြန်းတတ်ကြ၏။ ထိုမေးခွန်းရှင်အား - **သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ သရာဂ-စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ ဝိတရာဂံ ဝါ စိတ္တံ ဝိတရာဂစိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊** (မ၊၁၊၇၆။) = ရာဂနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော စိတ်ကိုလည်း ရာဂနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော စိတ်ဟု ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။ ရာဂကင်းသော စိတ်ကိုလည်း ရာဂကင်းသော စိတ်ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရာဂနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သောစိတ်၊ ရာဂကင်းသောစိတ် - စသည်တို့ကို ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်တွင် ဟောကြားထားတော်မူပါကြောင်းကို ရှင်းလင်းတင်ပြသောအခါ - “ဒိ ညွန်ကြားချက်က သူဟာသူ အလိုလို ရာဂဒေါသ မောဟ စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အခါ ရှုရန်သာ ညွန်ကြားထားတာပါ” - ဟု ဆင်ခြေပေးတတ်ကြ၏။ သင်္ခတနယ်၌ အလိုအလျောက်ဖြစ်သော တရားဟူသည် မရှိစကောင်းပေ။ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က ပေါင်းစု၍ ပြုပြင်ပေးပါမှ အနိုင်နိုင် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော သင်္ခတတရားတို့ချည်းသာ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုသင်္ခတတရားတို့၏ အကြောင်း-

တရားတို့တွင် ဤအကုသိုလ်ဇော စောရာ၌ အယောနိသောမနသိကာရကား အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရားပင် ဖြစ်ပေသည်။ အာရုံတစ်ခုနှင့် တွေ့ကြုံရာဝယ် ယင်းအာရုံကို နည်းမှန် လမ်းမှန် နှလုံးမသွင်းတတ်ပါက နည်းမှား လမ်းမှား နှလုံးသွင်းနေပါက = အယောနိသောမနသိကာရ ဖြစ်နေပါက အကုသိုလ်ဇောများသည် ထိုက်သလို စောနေကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သတ္တဝါတို့ကား အကုသိုလ်တရားများကိုလည်း မက်မောနေတတ်ကြပြန်၏။ သားကို ချစ်မြတ်နိုးနေရသည်ကို ဂုဏ်ယူတတ်ကြ၏။ သမီးကို ချစ်မြတ်နိုးရသည်ကို နှစ်သက် ကျေနပ်နေတတ်ကြ၏။ မြေးကို ချစ်မြတ်နိုးရမှ အမောပြေတတ်ကြ၏။ “ငါ့လောဘက သူများလောဘနှင့် တူတာမဟုတ်ဘူး၊ ငါ့ဒေါသက သူများဒေါသနှင့် တူတာမဟုတ်ဘူး” စသည်ဖြင့် မိမိ၏ အကုသိုလ်တရားများကို ပြန်လည်၍ မက်မောနေတတ်ကြ၏။ ရှေးရှေးရာဂကို အကြောင်းပြု၍ နောက်နောက် ရာဂများ ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်နေတတ်ကြ၏။ ရှေးရှေးဒေါသကို အကြောင်းပြု၍ နောက်နောက်ဒေါသများ ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်နေတတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း ရာဂ ဒေါသစသည့် အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ဖို့ရန် လိုအပ်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤမျှဖြင့် ဘဝင်မကျသေးလျှင် အောက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

တတ္ထ ယောဂါဝစရော ကာမဝိတက္ကဿ ပဒယာတနတ္ထံ ကာမဝိတက္ကံ ဝါ သမ္ပသတိံ အညံ ဝါ ကိစ္ဆိံ သင်္ခါရံ၊ အထဿ ဝိပဿနာက္ခဏေ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တော သင်္ကပ္ပေါ တဒင်္ဂဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပဒယာတံ ပဒစ္ဆေဒံ ကရောန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂံ ပါပေတိ၊ အထဿ မဂ္ဂက္ခဏေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော သင်္ကပ္ပေါ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပဒယာတံ ပဒစ္ဆေဒံ ကရောန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကဿာပိ ပဒယာတနတ္ထံ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ ဝါ အညံ ဝါ သင်္ခါရံ သမ္ပသတိံ၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကဿ ပဒယာတနတ္ထံ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ ဝါ အညံ ဝါ သင်္ခါရံ သမ္ပသတိံ၊ အထဿ ဝိပဿနာက္ခဏေတိ သဗ္ဗံ ပုရိမနယေနော ယောဇေတေဗ္ဗံ၊ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁၀။)

= ကာမဝိတက် ဗျာပါဒဝိတက် ဝိဟိံသာဝိတက်ဟု အကုသလဝိတက် သုံးမျိုးရှိ၏။ ထို အကုသလဝိတက်သုံးမျိုးတို့တွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမဂုဏ်နှင့် ပတ်သက်သော ကြံစည်စိတ်ကူးမှု ကာမဝိတက်၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို ပယ်သတ်ရန်အလို့ငှာ ယင်း ကာမဝိတက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကာမဝိတက်မှ အခြားတစ်ပါးသော တစ်စုံတစ်ခုသော သင်္ခါရတရား ကိုသော်လည်းကောင်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ထိုသို့ သုံးသပ်နေသောအခါ ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်ဝယ် ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်နေဆဲခဏ၌ ဝိပဿနာဉာဏ် နှင့် ယှဉ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပ အမည်ရသော ဝိတက်သည် ထိုထိုအကုသိုလ် အစိတ်အပိုင်းကို ပယ်တတ်သော ထိုထိုကုသိုလ် အစိတ်အပိုင်း၏ အစွမ်း ဖြင့် = တဒင်္ဂ၏အစွမ်းဖြင့် ကာမဝိတက်၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို ပယ်သတ်ခြင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်းကိုပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဝိပဿနာကို ဉာဏ်စဉ်အတိုင်း လုံ့လကြိုးကုတ်အားထုတ်၍ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက် စေ၏။ ထိုသို့ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားသောအခါ ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရိယမဂ်ခဏ၌ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်သည် အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ခြင်း = သမုစ္ဆေဒပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ကာမဝိတက်၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို ပယ်သတ်ခြင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်းကို ပြု လျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့ကို ဖျက်ဆီးလိုသော ကြံစည်စိတ်ကူး မှု = ဗျာပါဒဝိတက်၏လည်း ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းတရားကို ပယ်သတ်ခြင်းငှာ ဗျာပါဒဝိတက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒဝိတက်မှ အခြားတစ်ပါးသော သင်္ခါရတရားကိုသော်လည်းကောင်း လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့တင်ကာ ဝိပ- သနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်လိုသော ကြံစည် စိတ်ကူးမှု = ဝိဟိံသာဝိတက်၏လည်း ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို ပယ် သတ်ခြင်းငှာ ဝိဟိံသာဝိတက်ကို သော်လည်းကောင်း ဝိဟိံသာဝိတက်မှ အခြားတစ်ပါးသော သင်္ခါရတရားကိုသော်လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာရေးသုံး တန်သို့တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ထိုသို့ သုံးသပ်နေသောအခါ

ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်နေဆဲခဏ၌ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပအမည်ရသော ဝိတက်သည် တဒင်္ဂ၏အစွမ်းဖြင့် ဗျာပါဒဝိတက် ဝိဟိံသာဝိတက်၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း တရားကို ပယ်သတ်ခြင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်းကို ပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဝိပဿနာကို ဉာဏ်စဉ်အတိုင်း လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်၍ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်စေ၏။ ထိုသို့ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားသောအခါ ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အရိယမဂ်ခဏ၌ အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပ မဂ္ဂင်သည် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ခြင်း = သမုစ္ဆေဒပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဗျာ-ပါဒဝိတက် ဝိဟိံသာဝိတက်၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို ပယ်သတ်ခြင်း ကို ဖြတ်တောက်ခြင်းကို ပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁၀။)

ကာမဝိတက်ဟူသည် လောဘမူစိတ်နှင့် သို့မဟုတ် လောဘမူစိတ် စေတသိက်တရားစုနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဝိတက်တည်း။ ဗျာပါဒဝိတက် ဝိဟိံ-သာဝိတက်ဟူသည် ဒေါသမူစိတ်နှင့် သို့မဟုတ် ဒေါသမူစိတ်စေတသိက်တ-ရားစုနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဝိတက်တည်း။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမ ဝိတက်နှင့် တကွသော လောဘမူစိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစု၊ ဗျာပါဒ ဝိတက် ဝိဟိံသာဝိတက်နှင့် တကွသော ဒေါသမူစိတ်စေတသိက် နာမ်တရား စုတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်၏။ ကြွင်း သော သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ဝိပဿနာအခိုက် ၌ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်က တစ်နည်း ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်က ယင်း အကုသလဝိတက်တို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်သတ် ၏။ ရင့်ကျက်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရိယမဂ်တရားက သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် ပယ်သတ်၏။ ဤကား အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။

ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုခြင်းသည် ယင်း အကု-သိုလ်တရားတို့ကို တဒင်္ဂ သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် ပယ်သတ်ရန် အလို့ငှာသာ ဝိပ-

၁၇၀ ✻ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၄)

ဿနာရှုခြင်း ဖြစ်သည်။ အကုသိုလ်တရားများ တိုးပွားအောင် ကြိုးစားနေခြင်း မဟုတ်ဟု သဘောပေါက်ပါ။ ဤတွင် အုပ်စုအလိုက် ဖြစ်ပေါ်တတ်ကြသော အကုသိုလ် နာမ်တရားအုပ်စုတို့ကို ရွှေ့ဦးစွာ တင်ပြအပ်ပါသည်။

လောဘ-ဒိဋ္ဌိအုပ်စု နာမ်တရား (၄) ချက်

အသိစိတ်	၁
အညဿမာန်း = နှစ်ဘက်ရစေတသိက်	၁၃
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	၄
လောဘဒိဋ္ဌိ	၂
အားလုံးပေါင်းသော်	၂၀

၁။ သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်
အသင်္ခါရိကဖြစ်လျှင် - ၂၀

၂။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်
အသင်္ခါရိကဖြစ်လျှင် ပီတိမပါ - ၁၉

၃။ သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်
သသင်္ခါရိကဖြစ်လျှင် - ၂၀ + ထိန + မိဒ္ဓ = ၂၂

၄။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်
သသင်္ခါရိကဖြစ်လျှင် - ၁၉ + ထိန + မိဒ္ဓ = ၂၁

အားလုံးပေါင်းသော် လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - ၄ - ချက်

ဤအုပ်စုများ၌ သောမနဿ ဝေဒနာ ဖြစ်လျှင် ပီတိ ယှဉ်၍ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာဖြစ်လျှင် ပီတိ မယှဉ်ပေ။ ဤ၌ ဝီရိယမှာ အထူးသဖြင့် လောဘဒိဋ္ဌိ ဖြစ်အောင် ကြိုးစားမှု ဖြစ်သည်။ ဆန္ဒမှာ လောဘဒိဋ္ဌိဖြစ်လိုသည့် သဘော

ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုရမူ ဝီရိယမှာ ရာဂဖြစ်အောင်ကြိုးစားမှု၊ ဆန္ဒမှာ ရာဂဖြစ်လိုသည့်သဘော ဖြစ်သည်။ ကျန်စေတသိက်တို့၏ သဘော သွားမှာ နားလည်လောက်ပေပြီ။

လောဘ-မာနအုပ်စု နာမ်တရား (၄) ချက်

လောဘ-ဒိဋ္ဌိ အုပ်စုတွင် ဒိဋ္ဌိအရာဝယ် မာန ပြောင်းထည့်ရုံသာ ဖြစ်သည်။ (၂၀-၁၉-၂၂-၂၁) လုံးသော နာမ်တရားများပင်တည်း။ သို့သော် - မာနသည် ကဒိစိစေတသိက် ဖြစ်သဖြင့် ရံခါ မာနမပါသည်လည်း ရှိတတ်၏။ မာန မယှဉ်သော် (ဒိဋ္ဌိလည်း မယှဉ်သော်) (၁၉-၁၈-၂၁-၂၀) သော နာမ်တရားများတည်း။ (၄)ချက်ပင် ရှုပါ။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် (၄)ချက်၊ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် (၄)ချက် = ပေါင်းသော် လောဘမူစိတ် (၈)ပါးတည်း။

ဒေါသအုပ်စု နာမ်တရား (၂) ချက်

၁။ အသိစိတ်	၁
ပီတိမပါ အညသမာန်း = နှစ်ဘက်ရ စေတသိက်	၁၂
အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်	၄
ဒေါသ စေတသိက်	၁
အားလုံးပေါင်းသော် - (အသင်္ခါရိကအုပ်စု)	၁၈
၂။ သသင်္ခါရိကဖြစ်သော် -	
ထိန-မိဒ္ဓ ထည့်ပါက ၁၈ + ထိန + မိဒ္ဓ =	၂၀

ဒေါသ-ဣဿာအုပ်စု နာမ်တရား (၂) ချက်

၁။ အထက်ပါ ဒေါသအုပ်စု စိတ်စေတသိက်	၁၈
ဣဿာ စေတသိက်	၁
အားလုံးပေါင်းသော် (အသင်္ခါရိကအုပ်စု)	၁၉
၂။ သသင်္ခါရိကဖြစ်သော် - ၁၉ + ထိန + မိဒ္ဓ =	၂၁

ဒေါသ-မစ္ဆရိယအုပ်စု နာမ်တရား (၂) ချက်

၁။ အထက်ပါ ဒေါသအုပ်စု စိတ်စေတသိက်	၁၈
မစ္ဆရိယ စေတသိက်	၁
အားလုံးပေါင်းသော် (အသင်္ခါရိကအုပ်စု)	၁၉
၂။ သသင်္ခါရိကဖြစ်သော် - ၁၉ + ထိန + မိဒ္ဓ =	၂၁

ဒေါသ-ကုက္ကုစ္ဆအုပ်စု နာမ်တရား (၂) ချက်

၁။ အထက်ပါ ဒေါသအုပ်စု စိတ်စေတသိက်	၁၈
ကုက္ကုစ္ဆ စေတသိက်	၁
အားလုံးပေါင်းသော် (အသင်္ခါရိကအုပ်စု)	၁၉
၂။ သသင်္ခါရိကဖြစ်သော် - ၁၉ + ထိန + မိဒ္ဓ =	၂၁

ပြုပြီး ဒုစရိုက်တစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက နှစ်ချက် ရှုပါ။ မပြုလိုက်မိ မကျင့်လိုက်မိသော သုစရိုက်ကို အာရုံယူ၍ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက နှစ်ချက်ရှုပါ။ ဤတွင် ဒေါသမူစိတ်နှစ်မျိုး ရှုကွက်ပြီး၏။ မောဟ-မူစိတ်နှစ်မျိုး ရှုကွက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

မောဟ-ဥဒ္ဓစ္စအုပ်စု နာမ်တရား (၁) ချက်

၁။ အသိစိတ်	၁
သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်	၇
ဝိတက် ဝိစာရ အဓိမောက္ခ ဝီရိယ (ပီတိ ဆန္ဒ မပါ။)	၄
အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်	၄
	<hr/>
အားလုံးပေါင်းသော်	၁၆

မောဟ-ဝိစိကိစ္ဆာအုပ်စု နာမ်တရား (၁) ချက်

၁။ အသိစိတ်	၁
သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်	၇
ဝိတက် ဝိစာရ ဝီရိယ (အဓိမောက္ခ ပီတိ ဆန္ဒ မပါ။)	၃
အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်	၄
ဝိစိကိစ္ဆာ	၁
	<hr/>
အားလုံးပေါင်းသော်	၁၆

ဤတွင် မောဟမူစိတ် (၂)မျိုး ရှုကွက်ပြီး၏။ လောဘမူစိတ် (၈)မျိုး၊ ဒေါသမူစိတ် (၂)မျိုး၊ မောဟမူစိတ် (၂)မျိုး အားလုံးပေါင်းသော် အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)မျိုး ရှုကွက်ဖြစ်သည်။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း ဒွါရသင်္ဂဟဝယ် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် စသော အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်များ၌ လာရှိသည့် အတိုင်း စက္ခုဒွါရဝီထိ စသော ပဉ္စဒွါရဝီထိများ၌လည်းကောင်း၊ မနောဒွါရဝီထိများ၌လည်းကောင်း၊ ကာမဇော (၂၉)မျိုးလုံး စောနိုင်ကြောင်း အဆိုအမိန့်များ ရှိနေ၏။ ထိုဇော (၂၉)မျိုးတို့တွင် အကုသိုလ်ဇော (၁၂)မျိုးတို့လည်း ပါဝင်လျက် ရှိကြ၏။ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ရာဂနှင့်တကွ ဖြစ်သော သရာဂစိတ်၊ ဒေါသနှင့်

တကွ ဖြစ်သော သဒေါသစိတ်၊ မောဟနှင့်တကွ ဖြစ်သော သမောဟစိတ်များ ကိုလည်း ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် စိတ္တာနုပဿနာပိုင်းတွင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

သို့အတွက် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်စဖြစ်သော အသင်သူတော်-ကောင်းသည် - **တသွာ တံ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နံ ဝေဝနံ သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏဋ္ဌ “ဣဒံ အရူပ”န္တိ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ။** (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၇၁။) ဟူသော အဋ္ဌကထာ၏ ညွှန်ကြားချက်နှင့် အညီ ရွှေဦးစွာ ရုပ် (၂၈)ပါးတို့တွင် ရုပ် တစ်မျိုး တစ်မျိုးကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကို စတင်၍ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ် (၂၈)ပါးလုံးကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ် (၂၈)ပါးကို အာရုံအလိုက် ခွဲတမ်းချလိုက်သော် အာရုံ (၆)ပါးပင် ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ဓမ္မာရုံအမည် ရသော ဓမ္မာရုံစာရင်းဝင် ရုပ်အစစ် (၁၀/၁၁)လုံး ရုပ်အတု (၁၀)လုံး ဟူသော ရုပ် တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် ရုပ်ပရမတ်တရား တစ်ခုတစ်ခုကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို အုပ်စုအလိုက် ရှုရာ၌ အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အဖို့ အချို့သော အကုသိုလ်အုပ်စုများမှာ အရှုရခက်နေတတ်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပါက ရွှေငွေ အဝတ် သင်္ကန်းစသော ပညတ် အတုံးအခဲများကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရားစုတို့က စ၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါကလည်း အလွန်ကြီး မခက်ခဲတော့ဘဲ လွယ်ကူမှုရှိသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အကြောင်းမူ ပရမတ်ဉာဏ်ပညာမျက်စိ မရှိကြသော သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ဓာတ်သည် ပညတ်နယ်မှာသာ ကျက်စားမှုများသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သရက်ပင်ကို ရေလောင်းပေးခြင်း ကိစ္စလည်းပြီးစေ၊ ဆရာ ရေချိုးခြင်းကိစ္စလည်း ပြီးစေဟူသော - အမ္မသေစနဂရုသိနာနည်းအားဖြင့် ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ရှုတတ်စေ၊

အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း သဘောပေါက်မြန်စေဟူသော ဦးတည်ချက် နှစ်မျိုးဖြင့် အခက်အခဲရှိနေသူ ယောဂီသူတော်ကောင်းတို့သည် ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကို စတင်၍ သိမ်းဆည်းလိုက သိမ်းဆည်းနိုင်ပေသည်။ ပရမတ္ထရုပ်တရားတို့ကို တိုက်ရိုက်အာရုံယူ၍ ရှုလိုက လည်း ရှုနိုင်ပေသည်။ ပရမတ္ထရုပ်တရားတို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ် နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သော အခါ၌ကား ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အကုသိုလ် နာမ်တရားစုတို့ကို ထပ်မံ၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရန် မလိုအပ်ဟု မှတ်သားပါလေ။ ဉာဏ်နုသုတို့အတွက် ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော မနောဒွါရိက အကုသိုလ်ဇောဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ အမြွက်မျှကို တင်ပြပေအံ့။

ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ အကုသိုလ်နာမ်တရားစုတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ အမြွက်

လောဘ-ဒိဋ္ဌိအုပ်စု

- ၁။ လိုအပ်ပါက သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။
- ၂။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် = မနောဒွါရကို သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ ရွှေ အာရုံကို လှမ်းအာရုံယူပါ။ (မိမိနှစ်သက်နေသော မိမိပိုင်ရွှေ ဖြစ်ပါစေ။)
- ၄။ ထိုရွှေ အာရုံက မနောဒွါရ၌ ထင်လာသောအခါ ရွှေဟူသော ပညတ်အတုံးအခဲကို အာရုံယူ၍ မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာမည် ဖြစ်သည်။ ထို ဝီထိစိတ်အစဉ်များတွင် ပါဝင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက ရွှေဟု ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်ကြည့်ပါ။ နှလုံးသွင်းပါ။ အယောနိသောမနသိကာရဖြစ်သဖြင့် လောဘဒိဋ္ဌိ အကုသိုလ်ဇောအုပ်စု နာမ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြပေလိမ့်မည်။

ဤဝီထိ၌ ပညတ်ကို အာရုံပြုလျှင် တဒါရုံကျခွင့်မရှိ။ သို့သော် ရွှေဟူသော ပညတ်အတုံးအခဲကို အာရုံမယူဘဲ ရွှေအတုံးအခဲ၌ တည်ရှိသော ရုပ်ကလာပ် အများစု၏ ရူပါရုံ အရောင်အဆင်းကို အာရုံယူနိုင်လျှင်ကား တဒါရုံကျခွင့်ရှိသည်။

ထိုလောဘဒိဋ္ဌိ အကုသိုလ်ဇောအုပ်စုတို့တွင် ရွှေဟု အသိမှားမှုကား မောဟ၊ ရွှေဟု ယုံကြည်ချက်မှားမှု ခံယူချက်မှားမှုကား ဒိဋ္ဌိတည်း။ လောကသမညာအတ္တစွဲ = လောကဝေါဟာရအတ္တစွဲ တစ်မျိုးတည်း။ ကျန်စေတသိက်တို့ကား သဘောပေါက်လောက်ပေပြီ။ အလားတူပင် ရွှေအတုံးအခဲကို နိစ္စဟု ဆုံးဖြတ်ကြည့်ပါ = နှလုံးသွင်းကြည့်ပါ။ သုခဟု ဆုံးဖြတ်ကြည့်ပါ = နှလုံးသွင်းကြည့်ပါ။ အတ္တဟု ဆုံးဖြတ်ကြည့်ပါ = နှလုံးသွင်းကြည့်ပါ။ သုဘဟု = တင့်တယ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြည့်ပါ = နှလုံးသွင်းကြည့်ပါ။ အလားတူပင် လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု အကုသိုလ်ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြပေလိမ့်မည်။ ထို နာမ်တရားစုတို့တွင် နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု အသိမှားမှုကား မောဟတည်း။ နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု ယုံကြည်ချက်မှားမှု = ခံယူချက်မှားမှုကား ဒိဋ္ဌိတည်း။ အဝတ် သင်္ကန်း စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။ နည်းတူပင် ရူပါ။ အဝတ် သင်္ကန်း အသစ်၌ ပီတိ ဖြစ်တတ်၍ အဝတ် သင်္ကန်း အဟောင်း၌ ပီတိ မဖြစ်ပုံများကို သဘောပေါက်အောင် ရူပါ။

ဤ၌ နိစ္စဟု အသိမှားမှု ခံယူချက်မှားမှု ဟူသည်မှာ “ယမန်နေ့ကလည်း ငါ့ရွှေပဲ ယနေ့လည်း ငါ့ရွှေပဲ၊ ယမန်နေ့ကလည်း ငါ့အဝတ်ပဲ ငါ့သင်္ကန်းပဲ၊ ယနေ့လည်း ငါ့အဝတ်ပဲ ငါ့သင်္ကန်းပဲ၊ ယမန်နေ့ကလည်း ငါ့သားပဲ ယနေ့လည်း ငါ့သားပဲ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသိမှားမှု ခံယူချက်မှားမှုတည်း။ “ဒါ နင့်ရွှေ မဟုတ်၊ နင့်အဝတ် မဟုတ်၊ နင့်သင်္ကန်း မဟုတ်၊ နင့်သား မဟုတ်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်က လာရောက်ပြောဆိုလာပါလျှင် ပရမတ်ဉာဏ်ပညာ မရှိသူ အစွဲမပြုတ်သူတို့ကား လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ မရှိပေ။ ဤ သဘောတရားတို့ကား အသိမှားမှု ခံယူချက်မှားမှုတို့ အပေါ်၌ အခြေစိုက်လျက် ရှိကြ၏။

လောဘ-မာနအုပ်စု — လောဘမာနအုပ်စု၌ မာနမှာ အသာယူလိုသည့်သဘော အပေါ်စီးက နေလိုသည့်သဘော ဖြစ်သည်။ မိမိပိုင် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုက သူတစ်ပါးပိုင် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုထက် သာလွန်၍ အဆင့်မြင့်သည်ဟု မိမိကိုယ်ကို မိမိ အထင်ကြီးမှု စိတ်ကြီးဝင်မှု ဘဝင်မြင့်မှု တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ အဝတ်ချင်းပြိုင်မှု စိန်နားကပ်ချင်းပြိုင်မှု ကားချင်းပြိုင်မှု သားချင်းပြိုင်မှု မယားချင်းပြိုင်မှု စသည့် ပြိုင်ဆိုင်ဖူးသည့် အသာယူဖူးသည့် သို့မဟုတ် ပြိုင်ဆိုင်နေကျ အသာယူနေကျ အာရုံ တစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍ မနောဒွါရကိုပါ ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ရှုကြည့်ပါ။ ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော လောဘဒိဋ္ဌိ လောဘမာနအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို သဘောပေါက်ပါက ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို အာရုံယူ၍ ရှုရန် ဖြစ်သည်။

ဓါသယူ စွဲ —

- ၁။ ဒေါသအုပ်စု၌ ဒေါသဖြစ်နေကျ မုန်းသူ တစ်ဦးကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းတစ်ခုကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ ဒေါသ-ဣဿာအုပ်စု၌ မိမိပစ္စည်းထက် သာလွန်သည့် သူတစ်ပါး ပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ဒေါသ-မစ္ဆရိယအုပ်စု၌ အထိမခံနိုင်သည့် မိမိ၏ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုတစ်ခုခုကိုလည်းကောင်း၊ (ပစ္စည်းတစ်ခုခုကိုလည်းကောင်း)
- ၄။ ဒေါသ-ကုက္ကုစ္စအုပ်စု၌ —
  - (က) ပြုပြီး ဒုစရိုက်တစ်ခုခုကိုလည်းကောင်း = ဥပမာ လွန်ကျူးဖူးသည့် ပါဏာတိပါတလုပ်ငန်း တစ်ခုခုကိုလည်းကောင်း။
  - (ခ) မပြုမီသည့် သုစရိုက်တစ်ခုခုကိုလည်းကောင်း၊ ဥပမာ ဒါနတစ်ခုခုကို ပြုဖို့ရန် မအောင်မြင်မှု၊ သီလကျင့်သုံးရန် မအောင်မြင်မှုကိုလည်းကောင်း အာရုံယူ၍ ရှုပါ။

ကုက္ကုစ္စမှာ ဒုစရိုက်တစ်ခုခုကို ပြုလိုက်မိ၍ နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်မှု သဘော ဖြစ်ရကား ပြုဖူးသည့် ဒုစရိုက်တစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍လည်း ရှုနိုင် သည်။ သုစရိုက်တစ်ခုခုကိုလည်း မပြုလိုက်မိ မကျင့်လိုက်မိသဖြင့် နောင်တ တစ်ဖန် ပူပန်သည့်သဘော ဖြစ်ရကား မပြုလိုက်မိ မကျင့်လိုက်မိသည့် သု- စရိုက်တစ်ခုခုကိုလည်း အာရုံယူ၍ ရှုနိုင်သည်။ ဉာဏ်ရှိသလို ချဲ့ထွင်ရှုနိုင်- သည်။ ရုပ်ပရမတ်အစစ်ကို အာရုံယူ၍ ရှုရာ၌ ယောဂီအများစုဝယ် ဤအုပ်စု မှာ ခက်ခဲသည်ကို တွေ့ရ၏။

မောဟမှု စဉ် -

မောဟ-ဥဒ္ဓစ္စအုပ်စု၌ လောဘ ဒေါသ မပါဘဲ ရိုးရိုး စိတ်ပျံ့လွင့်နေကျ ပညတ်အာရုံကို အာရုံယူ၍ ဦးစွာ ရှုကြည့်ပါ။ မောဟ-ဝိစိကိစ္ဆာအုပ်စု၌ “အတိတ်ဘဝရှိ၏ဟူသည်မှာ ဟုတ်မှဟုတ်ပါလေစ” ဤသို့ စသည့် သံသယ ဖြစ်လောက်သည့် အာရုံတစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍ ရှုကြည့်ပါ။

ဤသို့ ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ ရှုရာ၌ ယင်း မနောဒွါရိကအကုသိုလ်ဇော များ၏နောင်၌ တဒါရုံမကျနိုင်။ သို့သော် ပရမတ်အတုံးအခဲတို့၏ အဆင်း အသံ အနံ့ စသည်ကို အာရုံယူနိုင်ပါက တဒါရုံကျခွင့်ရှိပေသည်။ ပညတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်နာမ်တရားတို့ကို ရှုတတ်ပါက ရုပ် ပရမတ် တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ် နာမ်တရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါလေ။ ကုသိုလ်ဇော စော သည့် ဇောဝိထိစိတ်အစဉ်တို့ကို ရှုရာ၌ ဓမ္မာရုံလိုင်း နာမ်တရားတို့က စ၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားသကဲ့သို့ အကုသိုလ် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရာ ၌လည်း ဓမ္မာရုံလိုင်းကပင် စတင်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။

ဤတွင် ဉာဏ်နုသူများ အတွက် စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု နာမ်တရား အလုံး (၂၀)ကို ထပ်မံ၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ ကျန်နေသော အကုသိုလ် နာမ်တရားအုပ်စုတို့ ၌လည်း နည်းမှီး၍ သဘောပေါက်ပါလေ။

လောဘ-ဒိဋ္ဌိအုပ်စု နာမ်တရား အလုံး (၂၀)

- ၁။ **အသိစိတ်**   ▪ စက္ခုအကြည်ဓာတ်အာရုံကို ရယူခြင်းသဘော။
- ၂။ **ဖဿ**   ▪ စက္ခုအကြည်ဓာတ်အာရုံကို တွေ့ထိသော အခြင်း-
အရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသဘော။
      ▪ စက္ခုအကြည်ဓာတ်အာရုံနှင့် အသိစိတ်ကို ဆက်စပ်
      ပေးခြင်းသဘော။

[မှတ်ချက် — နောက်စေတသိက်တို့၌ အာရုံဟုဆိုလျှင် စက္ခုအကြည် ဓာတ်အာရုံကိုပင် ဆိုလိုသည်ဟု သဘောပေါက်ပါ။]

- ၃။ **ဝေဒနာ**   ▪ အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်းသဘော။ (သောမ-
နဿ ဝေဒနာ)
- ၄။ **သညာ**   ▪ အာရုံကို (သုဘဟု) မှတ်သားခြင်းသဘော၊
      [နိစ္စဟု သုခဟု အတ္တဟု မှတ်သားရာ၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။]
- ၅။ **စေတနာ**   ▪ အာရုံပေါ်သို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ရောက်အောင်
      စေ့ဆော်ပေးခြင်း နှိုးဆော်ပေးခြင်းသဘော။
- ၆။ **ဓကဋ္ဌတာ**   ▪ အာရုံတစ်ခုတည်းပေါ်သို့ စိတ်ကျရောက်နေခြင်း သ-
      ဘော။
      ▪ အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဖရိုဖရဲ မကျစေခြင်း
      သဘော။

၁၈၀ ❖ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၄)

- ၇။ **ဖိဗိတ**   ▪ အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ပေးခြင်း
သဘော။
- ၈။ **မနုဿိကာရ** ▪ အာရုံဘက်သို့ စိတ်ကို = သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဦး-
လှည့် တွန်းပို့ပေးခြင်းသဘော။
= အာရုံကို နှလုံးသွင်းခြင်းသဘော။
- ၉။ **ဝိတဏ်**   ▪ အာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို = သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ရှေးရှု။
တင်ပေးခြင်းသဘော။
= အာရုံကို ကြံစည်ခြင်းသဘော။
- ၁၀။ **ဝိစာရ**   ▪ အာရုံကို ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်းသဘော။
= အာရုံကို ဆုပ်နယ်ခြင်းသဘော။
= အာရုံကို အာရုံ ထပ်၍ ထပ်၍ ယူခြင်းသဘော။
- ၁၁။ **အဓိမောက္ခ** ▪ အာရုံကို (သုဘဟု) ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသဘော။
[နိစ္စဟု သုခဟု အတ္တဟု ဆုံးဖြတ်ရာ၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။]
- ၁၂။ **ဝိနိယ**   ▪ အာရုံပေါ်၌ လောဘ ဒိဋ္ဌိ စသော အကုသိုလ်တရား
များ ဖြစ်အောင် (ရာဂဖြစ်အောင်) ကြိုးစားအားထုတ်
ခြင်းသဘော။
- ၁၃။ **ပိတိ**   ▪ အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘော။
- ၁၄။ **ဆန္ဒ**   ▪ အာရုံကို လိုလားတောင့်တခြင်းသဘော (= ရာဂဖြစ်-
လိုသည့်သဘော။)
- ၁၅။ **ဓမ္မာဟ**   ▪ အာရုံ၏ (အသုဘ) သဘောမှန်ကို မသိခြင်းသဘော။
[အနိစ္စသဘောမှန် ဒုက္ခသဘောမှန် အနတ္တသဘောမှန်ကို မသိမှု
သဘော]
= အာရုံကို (သုဘဟု) အသိမှားခြင်းသဘော။
[နိစ္စဟု သုခဟု အတ္တဟု အသိမှားခြင်းသဘော ပုံစံတူ မှတ်ပါ။]

- ၁၆။ **အဟိရိက** = အာရုံပေါ်၌ လောဘဒိဋ္ဌိ စသော အကုသိုလ် ဖြစ်မှုကို မရှုက်ခြင်းသဘော။
- ၁၇။ **အနောတ္တပ္ပ** = အာရုံပေါ်၌ လောဘဒိဋ္ဌိ စသော အကုသိုလ် ဖြစ်မှုကို မကြောက်ခြင်းသဘော။
- ၁၈။ **ဥဒ္ဓစ္စ** = အာရုံပေါ်၌ စိတ်မငြိမ်မသက် ပျံ့လွင့်နေခြင်းသဘော။
- ၁၉။ **ဇလောဘ**
  - = အာရုံကို “ငါ့ဟာ”ဟု စွဲယူခြင်းသဘော။
  - = အာရုံကို လိုလားတပ်မက်ခြင်းသဘော။
  - = အာရုံ၌ ကပ်ငြိနေခြင်းသဘော။
- ၂၀။ **မိဒ္ဓိ**
  - = အာရုံကို သုဘဟု စွဲလမ်းယုံကြည်ခြင်းသဘော။
  - = အာရုံကို သုဘဟု အယူမှားခြင်း = ခံယူချက်မှားခြင်း သဘော။

(နိစ္စ သုခ အတ္တဟု စွဲယူရာ၌လည်း နည်းတူသဘောပေါက်ပါလေ။)

ဝေဒနာနှင့် ပီတိ၊ ထိနနှင့် မိဒ္ဓ — လောဘမူ သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်များ၌ သောမနဿဝေဒနာယှဉ်၏။ ပီတိလည်းယှဉ်၏။ လောဘမူ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်များ၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာယှဉ်၏။ ပီတိ မယှဉ်။ အသင်္ခါရိက စိတ်များ၌ ထိန-မိဒ္ဓ မယှဉ်။ သသင်္ခါရိကစိတ်များ၌ ထိန-မိဒ္ဓ ယှဉ်၏။ ပီတိ ယှဉ်မယှဉ်၊ ထိန-မိဒ္ဓ ယှဉ်မယှဉ်သို့ လိုက်၍ (၄)ချက်စီပင် ရှုပါ။

ဝိရိယနှင့် ဆန္ဒ — ဒေါသအုပ်စု၌ ဝိရိယမှာ အထူးသဖြင့် ဒေါသဖြစ် အောင် ကြိုးစားမှု၊ ဆန္ဒမှာ ဒေါသ ဖြစ်လိုမှုသဘော ဖြစ်သည်။ ဒေါသက္ကဿာ အုပ်စု၌ ဝိရိယမှာ ဒေါသက္ကဿာဖြစ်အောင် ကြိုးစားမှု၊ ဆန္ဒမှာ ဒေါသက္ကဿာ ဖြစ်လိုမှုသဘော ဖြစ်သည်။ ဒေါသမစ္ဆရိယအုပ်စု၌ ဝိရိယမှာ ဒေါသ မစ္ဆရိယဖြစ်အောင် ကြိုးစားမှု၊ ဆန္ဒမှာ ဒေါသမစ္ဆရိယ ဖြစ်လိုမှုသဘော ဖြစ်သည်။ ဒေါသကုက္ကုစ္စအုပ်စု၌ ဝိရိယမှာ ဒေါသကုက္ကုစ္စဖြစ်အောင် ကြိုး စားမှု၊ ဆန္ဒမှာ ဒေါသကုက္ကုစ္စ ဖြစ်လိုမှုသဘော ဖြစ်သည်။

မောဟ - မောဟမှာ စက္ခုအကြည်ဓာတ် စသည့် အာရုံကို နိစ္စ-
သုခ-အတ္တ-သုဘ စသည်ဖြင့် အသိမှားမှု၊ သူတစ်ပါး၏ စက္ခုအကြည်ဓာတ်၊
မိမိ၏ စက္ခုအကြည်ဓာတ် စသည်ဖြင့် အသိမှားမှုတည်း။

အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ - လောဘဒိဋ္ဌိ၊ လောဘမာန၊ ဒေါသ၊ ဒေါသ
ဣဿ၊ ဒေါသမစ္ဆရိယ၊ ဒေါသကုက္ကစ္စ၊ မောဟဥဒ္ဓစ္စ၊ မောဟဝိစိကိစ္ဆာ စသည့်
အကုသိုလ်တရားတို့ ဖြစ်မှုကို မရှုက်မှုသဘော မကြောက်မှုသဘောတည်း။
ဒုစရိုက်လွန်ကျူးဆဲအချိန်က တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကို အာရုံယူ၍ သိမ်း-
ဆည်းရာ၌ကား ယင်း လွန်ကျူးဆဲခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော အဟိရိက
အနောတ္တပ္ပတို့သည် လွန်ကျူးဆဲဒုစရိုက်မှ မရှုက်မှုသဘော မကြောက်မှု
သဘောတည်း။

ကြွင်းကျန်သည့် ဓမ္မာရုံလိုင်း စာရင်းဝင် ရုပ်အစစ် (၉)လုံး သို့မဟုတ်
(၁၀)လုံး၊ ရုပ်အတူ (၁၀)လုံးတို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်
အုပ်စုနာမ်တရားတို့ကိုလည်း စက္ခုအကြည်ဓာတ်၌ ရှုပ်နည်းစနစ်ကိုပင် နည်း-
မှီး၍ ရှုပါလေ။ ရှေ့ဦးစွာ အကုသိုလ်ဇော စောသည့် မနောဒွါရဝီထိဇယားကို
တင်ပြအပ်ပါသည်။

မေ့ရုံလိုင်း - မနောဇွါရဝိထိ - မကောင်းအုပ်စုဇယား

ဟဒယရှိ ဗိုရာဝတ္ထုရုပ် = ၅၄	၅၄	၅၄	၅၄
မနောဇွါရာဝဇ္ဇန်း	ဇော (၇) ကြိမ်	အဟိတ်တဒါရုံ (၂) ကြိမ် (ဝါ)	သဟိတ်တဒါရုံ (၂) ကြိမ်
၁။ လောဘ-ဒိဋ္ဌိ - ၁၂	၂၀ (၁၉/၂၂/၂၁)	၁၂ (၁၁/၁၂/၁၁) (ဝါ)	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂
၂။ လောဘ-မာန - ၁၂	၂၀ (၁၉/၂၂/၂၁)	၁၂ (၁၁/၁၂/၁၁) "	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂
၃။ ဒေါသ - ၁၂	၁၈ (၂၀)	၁၁ (၁၁)	၃၃/၃၂
၄။ ဒေါသ-ဣဿာ - ၁၂	၁၉ (၂၁)	" "	" "
၅။ ဒေါသ-မစ္ဆရိယ - ၁၂	၁၉ (၂၁)	" "	" "
၆။ ဒေါသ-ကုက္ကဇ္ဇ - ၁၂	၁၉ (၂၁)	" "	" "
၇။ ဥဒ္ဓစ္စ - ၁၂	၁၆	၁၂ (၁၁/၁၁)	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂
၈။ ဝိစိကိစ္ဆာ - ၁၂	၁၆	" "	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂

စက္ခုအကြည်ဓာတ်အာရုံ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု ရှုပ်ခန့်

- ၁။ လိုအပ်ပါက သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ပြန်လည်ထူထောင်ပါ။
- ၂။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို = မနောဒွါရကို သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ စက္ခုဒသကကလာပ်ကို ဓာတ်ခွဲလျက် စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို လှမ်းအာရုံယူပါ။
- ၄။ ထို စက္ခုအကြည်ဓာတ်အာရုံသည် မနောဒွါရ၌ ရှေးရှုထင်လာသော အခါ ယင်း စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို အာရုံယူလျက် မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြမည် ဖြစ်သည်။ ထို ဝီထိစိတ်အစဉ်တွင်ပါဝင်သော မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းက ထိုစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို သုဘဟု ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်ပါ။ ထိုစက္ခုအကြည်ဓာတ်မှာ အလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌာရုံလည်းဖြစ်မှု အယောနိသောမနသိကာရဖြစ်သဖြင့် ဇော၌ သုဘဟု သာယာတပ်မက်သော လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု နာမ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြပေလိမ့်မည်။ နှလုံးသွင်းမှားမှု = သုဘဟုနှလုံးသွင်းမှု = အယောနိသောမနသိကာရမှာ ယင်းလောဘဇော စောရန်အတွက် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်၏။

ထိုစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို နိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ သုခဟုလည်းကောင်း၊ အတ္တဟုလည်းကောင်း ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ် နှလုံးသွင်းရာ၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ လောဘမူစိတ် (၈)မျိုးတွင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ် (၄)မျိုးတည်း။ သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်လျှင် ပီတိပါ၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်လျှင် ပီတိမပါ။ သသင်္ခါရိက = တိုက်တွန်းမှုရှိလျှင် ထိနမိဒ္ဓ ပါဝင်၏။ အသင်္ခါရိက = တိုက်တွန်းမှု မရှိလျှင် ထိနမိဒ္ဓမပါ။ တိုက်တွန်းမှုဟူသည် လောဘ၊ (ဒေါသ) စသည့် အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် မိမိကိုယ်ကိုမိမိ တိုက်တွန်းရမှု၊ သို့မဟုတ် သူတစ်ပါးတို့က တိုက်တွန်းရမှုကို ဆိုလိုပေသည်။ ဝီထိစိတ်အစဉ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း၏ စိတ်စေတသိက် အရေအတွက်ကို ဇယားဖြင့် ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

မာန - လောဘမာနအုပ်စုတွင် မာနမှာ ရံခါသာ ယှဉ်တတ်သော ကဒါစိစေတသိက် ဖြစ်သဖြင့် မာနလည်း မယှဉ် (ဒိဋ္ဌိလည်း မယှဉ်)သော် လောအသီးအသီး၌ စိတ်စေတသိက် အရေအတွက်မှာ (၁၉-၁၈-၂၁-၂၀) အသီးအသီး ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ သောမနဿ၊ ဥပေက္ခာ၊ သသင်္ခါရိက၊ အသင်္ခါရိကသို့လိုက်၍ (၄)ထွေ ကွဲပြားသွားသည်။

စက္ခုအကြည်ဓာတ်အာရုံ-လောဘမာနအုပ်စု စသည်ကို ရှုပုံခန့်

မနောဒွါရကို သိမ်းဆည်းလျက် စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ “ဤ စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို ငါမို့ ရှုရတာ”ဟု နှလုံးသွင်းကြည့်ပါ။ လောဘ မာန ဦးဆောင်သည့် အကုသိုလ်မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပေမည်။ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ နာမ်ယနကို ဖြိုခွဲလျက် ပရမတ်နာမ် တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ဒေါသအုပ်စု - မကျေမနပ်ဖြစ်ဖူးသော အနိဋ္ဌဖြစ်သော စက္ခုအကြည် ဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ မနောဒွါရကိုပါ ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ဤ ဒေါသအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ဒေါသက္ကဿာ - မိမိ စက္ခုအကြည်ဓာတ်ထက် သာလွန်တင့်တယ် သော သူတစ်ပါး၏ စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို (= မိမိမျက်လုံးထက် ပို၍လှသော သူတစ်ပါး၏ မျက်လုံးကို) အာရုံယူ၍ “ဒီစက္ခုအကြည်ဓာတ်မျိုး ဒင်းမရလျှင် ကောင်းမှာပဲ”ဟု နှလုံးသွင်းကြည့်ပါ။ (= “ဒီမျက်လုံးမျိုး ဒင်းမရလျှင် ကောင်း မှာပဲ”ဟု နှလုံးသွင်းကြည့်ပါ။) ဒေါသက္ကဿာ ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရား အုပ်စုတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပေမည်။ ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။

ဒေါသမစ္ဆရိယ - အထိမခံနိုင်သော မိမိ၏ စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။ “နင့်မျက်စိက ဘာပဲ ညာပဲ” စသည်ဖြင့် တစ်ဘက်သူက ပြောဆိုလာလျှင် မခံချင်သည့် သဘောကိုလည်း အာရုံယူ၍ ရှုနိုင်ပါသည်။

ဒေါသကုက္ကုစ္စ - စက္ခုအကြည်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြောမှားဆိုမှား ပြုမှားမိသည့် မကောင်းမှုတစ်ခုကို အာရုံယူ၍လည်း ရှုနိုင်သည်။ စက္ခုအကြည်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြုသင့်ပြုထိုက်သည်ကို မပြုလိုက်ရ၍ နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်မှု ဖြစ်ဖူးလျှင် ထိုအာရုံကို အာရုံယူ၍လည်း ရှုနိုင်သည်။

မောဟဥဒ္ဓစ္စ - စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ပတ်သက်၍ စိတ်မငြိမ်မသက် ဖြစ်ဖူးလျှင် ယင်းအာရုံကိုပင် အာရုံယူ၍ ရှုပါ။ (လောဘဒေါသ မပါစေရ။)

မောဟဝိစိကိစ္ဆာ - “ဤ စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် အတ္တ၏အကြည်ဓာတ်လေလော”ဟု အာရုံယူ၍ ရှုကြည့်ပါ။ အဋ္ဌကထာများ၌ ဖော်ပြထားသော ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ သံယောဇဉ် (၁၀)ပါးဖြစ်ပုံကို နည်းမှီး၍ ရှုခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၄။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၂- ကြည့်ပါ။) (နောက်တွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

တဒါရုံ - ဇယားများတွင် အဟိတ်တဒါရုံ သဟိတ်တဒါရုံ နှစ်မျိုးလုံးကို ချပြထားပါသည်။ ဝီထိစဉ်တစ်ခု၏အတွင်း၌ သဟိတ်တဒါရုံ အဟိတ်တဒါရုံ နှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်နိုင်သည်ဟုကား အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ အဟိတ်တဒါရုံ တစ်မျိုးမျိုးသော်လည်းကောင်း သဟိတ်တဒါရုံ တစ်မျိုးမျိုးသော်လည်းကောင်း ကျနိုင်သည်ဟုသာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ယင်းတဒါရုံ (၁၁)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးသာ ဝီထိတစ်ခုအတွင်း၌ ကျနိုင်၏။ ထိုသို့တဒါရုံကျရာ၌ ယေဘုယျအားဖြင့် ဇောနှင့် တဒါရုံတို့သည် ဝေဒနာချင်း တူတတ်၏။ ဇောက သောမနဿ ဝေဒနာဖြစ်လျှင် တဒါရုံလည်း သောမနဿဝေဒနာပင် ဖြစ်၏။ ဇော၌ ပီတိ ယှဉ်လျှင် တဒါရုံ၌လည်း ပီတိ ယှဉ်၏။ ဇောက ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်လျှင် တဒါရုံလည်း ဥပေက္ခာဝေဒနာပင် ဖြစ်၏။ ဇော၌ ပီတိမယှဉ်လျှင် တဒါရုံ၌လည်း ပီတိမယှဉ်ပေ။ သို့သော် တဒါရုံမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ဇောနှင့် ဝေဒနာချင်း တူညီသော်လည်း ဇော၌ ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်လျှင် တဒါရုံ၌လည်း ဒေါမနဿဝေဒနာ မဖြစ်နိုင်သဖြင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ဒေါသဇောနောင်၌ ဥပေက္ခာတဒါရုံသာ ကျခွင့်ရှိသည် ဟူလို၊ အထက် တဒါရုံ

ဇယားတွင် ဖော်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း အကုသိုလ်ဇောများ၏ နောင်၌ မဟာဝိပါက် တဒါရုံများသည်လည်း ထိုက်သလိုကျနိုင်၏။ ဘုရားအစရှိသော အလွန်နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သည့် အတိက္ကဋ္ဌာရုံတို့၌ နှလုံးသွင်းမှားမှု အယောနိသောမနသိကာရကြောင့် အကုသိုလ်ဇော စောရာ၌ ယင်းအကုသိုလ်ဇောများ၏နောင်၌ မဟာဝိပါက်တဒါရုံများသည်လည်း ထိုက်သလို ကျနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာမူဇယားတွင် အဟိတ်တဒါရုံ သဟိတ်တဒါရုံ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ချပြထားပါသည်။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရှုနေရင်းဖြင့် သဘောပေါက်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ဤကျမ်းက မျှော်လင့်ထားပါသည်။

ကြွင်းကျန်သည့် ဓမ္မာရုံလှိုင်းစာရင်းဝင် ရုပ်အစစ် ရုပ်အတူတို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်အုပ်စု နာမ်တရားတို့ကိုလည်း စက္ခု-အကြည်ဓာတ်၌ ရှုပ်နည်းစနစ်ကို နည်းမှီး၍ ရှုပါလေ။

ကောင်းသော ခနစ်တစ်ခုကို အကြံပြုပါရစေ

ယောဂီအများစုကို သုတေသနပြုကြည့်ရာ၌ အကုသိုလ်ဇော စောသည့် ဝီထိများကိုသာ တစ်ထိုင်လုံး တစ်ဖက်သတ် သိမ်းဆည်း ရှုပွားနေပါက တစ်စတစ်စ စိတ်ဓာတ်များလည်း မကြည်မလင် ဖြစ်လာတတ်ကြကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရ၏။ အရောင်အလင်းများသည်လည်း တဖြည်းဖြည်း မွေးမှိန်လာကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရ၏။ ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကုသိုလ်ဇောစောသည့် ဝီထိများကိုလည်း သိမ်းဆည်း ရှုပွားတတ်ပြီး ဖြစ်သဖြင့် ကုသိုလ်ဇောစောသည့် ဝီထိနှင့် အကုသိုလ်ဇောစောသည့် ဝီထိများကို တစ်လှည့်စီ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါက ပို၍ ကောင်းပေသည်။ ဥပမာ - စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်ဇောစောသည့် မနောဒွါရဝီထိကို သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါ ယင်းစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကိုပင် (ဧကတ္တနည်းအရ ဆိုခြင်းတည်း။) အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်ဇောစောသည့် မနောဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းပါ။ ဤ

သို့လျှင် ရုပ်တစ်လုံး တစ်လုံးကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကောင်းအုပ်-
စု မကောင်းအုပ်စုတို့ကို တစ်လှည့်စီ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါက စိတ်ညစ်နွမ်းမှု
လည်း မဖြစ်ဘဲ အရောင်အလင်းလည်း မှေးမှိန်မသွားဘဲ ရှိတတ်ကြ၏။

ယခုတစ်ဖန် ရူပါရုံစသည့် ပဉ္စာရုံတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြ-
သော အကုသိုလ်ဇော စောသည့် ပဉ္စဒွါရဇီဝိယ မနောဒွါရဇီဝိယ နာမ်တရားတို့ကို
သိမ်းဆည်း ရှုပွားပုံကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်း
ရှုပွားရာ၌ အဋ္ဌကထာကြီးများတွင် ဖွင့်ဆိုထားသော သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး
ဖြစ်ပုံကို ကြိုတင်၍ သိထားသင့်ပေသည်။

သံယောဇဉ် (၁၀) ပါး ဖြစ်ပုံ

စက္ခုဒွါရေ တာဝ အာပါထဂတံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ ကာမဿာဒဝသေန
အဿာဒယတော အဘိနန္ဒတော ကာမရာဂသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အနိဋ္ဌာ-
ရမ္မဏေ ကုဇ္ဈတော ပဋိဃသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “ဌပေတွာ မံ န ကောစိ
အညော ဧတံ အာရမ္မဏံ ဝိဘာဝေတုံ သမတ္တော အတ္ထိ”တိ မညတော မာန-
သညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ နိစ္စံ ဝုဉ်”န္တိ ဂဏှတော ဒိဋ္ဌိသညောဇနံ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ သတ္တော န ခေါ၊ သတ္တဿ န ခေါ”တိ ဝိစိကိစ္ဆ-
တော ဝိစိကိစ္ဆာသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “သမ္ပတ္တိဘဝေ ဝတ နော ဣဒံ သုလဘံ
ဇာတ”န္တိ ဘဝံ ပတ္တေန္တဿ ဘဝရာဂသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “အာယတိမ္ပိ
ဝေရူပံ သီလဗ္ဗတံ သမာဒိယိတွာ သတ္တာ လဒ္ဓါ”န္တိ သီလဗ္ဗတံ သမာဒိယန္တဿ
သီလဗ္ဗတပရာမာသသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “အဟော ဝတ ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ
အညေ န လဘေယျ”န္တိ ဥသုယတော ဣဿာသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အတ္တနာ
လဒ္ဓံ ရူပါရမ္မဏံ အညဿ မစ္ဆရာယတော မစ္ဆရိယသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
သဗ္ဗေဟေဝ သဟဇာတအညာဏဝသေန အဝိဇ္ဇာသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၄။ မ၊ ၅၊ ၁၂၉၂။)

**နိစ္စံ ဓုဝန္တိ တေ နိဒဿနမတ္ထံ။ “ဥစ္စိန္တိဿတိ ဝိနဿိဿတိတိ ဂဏှ-
တော”တိ ဝေမာဒိနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဣစ္စိတဗျော၊ ဘဝံ ပစ္ဆေန္တဿာတိ “ဤ-
ဒိသေ သမ္ပတ္တိဘဝေ ယသ္မာ အမှာကံ ဣဒံ ဣဋ္ဌာရမ္ပကံ သုလဘံ ဇာတံ၊
တသ္မာ အာယတိမ္ပိ သမ္ပတ္တိဘဝေါ ဘဝေယျာ”တိ ဘဝံ နိကာမေန္တဿ။ ဝေရူပံ
သက္ကာ လဒ္ဓန္တိ ယောဇနာ။ (မဋ္ဌိ၊ ၁၊ ၃၇၉။)**

ရုပ် (၂၈)ပါးတို့တွင် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး ဖြစ်-
ပေါ်ပုံကို မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒီ၊ ၅၊ ၂၊ ၃၇၄။)နှင့် မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
(မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၂)တို့၌ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် အာယတနပဗ္ဗပိုင်း အဖွင့်တွင်
ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး ဖြစ်ပုံကို
သဘောပေါက်ပါက ကျန်ရုပ်တရား (၂၇)ပါးတို့ကို အာရုံပြု၍ သံယောဇဉ်
(၁၀)ပါး ဖြစ်ပေါ်ပုံကိုလည်း နည်းမှီး၍ သိနိုင်ပေသည် = သိမ်းဆည်းရှုပွား
နိုင်ပေသည်။ အဋ္ဌကထာများကလည်း အဘိဓမ္မာနည်းအရ သံယောဇဉ် (၁၀)
ပါး ဖြစ်ပုံကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ဤ၌ လောဘမူ ဒေါသမူ မောဟမူစိတ်
အစဉ်အတိုင်း ရှုကွက် မှတ်သားလွယ်ကူစေရန် ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ ကာမရာဂသံယောဇဉ် - စက္ခုဒွါရ မနောဒွါရ၌ ရှေးရှု ထင်လာသော
အလိုရှိအပ် နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သော ဣဋ္ဌဖြစ်သော ရူပါရုံကို ကာမဿာဒ
= ကာမတဏှာ၏ အစွမ်းဖြင့် သုဘဟုရှု၍ လွန်စွာ သာယာတပ်မက်သော
ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ကာမရာဂသံယောဇဉ် ဖြစ်၏။ ကာမရာဂသံယောဇဉ်
ဟူသည် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့အပေါ်၌ လွန်စွာသာယာတပ်-
မက်တတ်သော လောဘမူစိတ် (၈)ခု၌ ယှဉ်သော တဏှာလောဘတည်း။
ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် နှစ်မျိုးလုံး၌ ယှဉ်၏။

၂။ ဘဝရာဂသံယောဇဉ် - “ပြည့်စုံသည့် သမ္ပတ္တိဘဝ၌ ဤကဲ့သို့သော
ရူပါရုံမျိုးသည် ရလွယ်သောသဘော ရှိပေစွတကား”ဟု ပြည့်စုံသည့် သမ္ပတ္တိ
ဘဝကို လိုလားတောင့်တသူ၏ သန္တာန်၌ ဘဝရာဂသံယောဇဉ်သည် ဖြစ်၏။

တရားကိုယ်မှာ သမ္မတ္တိဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်သော လောဘပင်တည်း။
[သုတ္တန်နည်း၌ ဤ ဘဝရာဂသံယောဇဉ် အရာ၌ ရူပရာဂသံယောဇဉ် အရူပ
ရာဂသံယောဇဉ်ဟု လာရှိ၏။ ရူပဈာန်နှင့် ထိုဈာန်၏ အကျိုးဝိပါက်၌ သာယာ
တပ်မက်သော တဏှာ = လောဘသည် ရူပရာဂသံယောဇဉ် မည်၏။ အရူပ
ဈာန်နှင့် ထိုအရူပဈာန်၏ အကျိုးဝိပါက်၌ သာယာတပ်မက်သောတဏှာ =
လောဘသည် အရူပရာဂသံယောဇဉ် မည်၏။ ဤဘဝရာဂသံယောဇဉ်ပိုင်း၌
ကား ရူပါရုံစသည့် အာရုံ (၆)မျိုးလုံးတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့် ဘဝကို တောင့်တ
မှုကို အဋ္ဌကထာများက ပုံစံထုတ်ပြထား၏။ သို့ဖြစ်၍ ဘဝရာဂသံယောဇဉ်နှင့်
ရူပရာဂသံယောဇဉ် အရူပရာဂသံယောဇဉ်တို့မှာ အဓိပ္ပါယ် အကျဉ်းအကျယ်
ကွာဟချက် ရှိနိုင်ပေသည်။] ထိုကြောင့် ဘဝရာဂသံယောဇဉ် ဟူသည်
လောဘမူစိတ် (၈)မျိုးလုံး၌ပင် ထိုက်သလိုယှဉ်သော လောဘတည်းဟူသာ
မှတ်သားပါလေ။

၃၊ ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ် - ထို ရူပါရုံကိုပင် -

- (က) နိစ္စဟု = မြဲ၏ဟု၊ ဓုဝဟု = ခိုင်ခံ့၏ဟု
- (ခ) သုခဟု = ချမ်းသာ၏ဟု
- (ဂ) အတ္တဟု = အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တ
ကောင်ဟု

စွဲယူခဲ့သော် ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်ဖြစ်၏။ ဤ၌ နိစ္စဟု သုခဟု အတ္တဟု
အသိမှားမှုကား မောဟတည်း။ နိစ္စဟု သုခဟု အတ္တဟု ခံယူချက်
မှားမှု = ယုံကြည်ချက်မှားမှုကား ဒိဋ္ဌိတည်း။ ဇောအသီးအသီး၌
လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု နာမ်တရား (၂၀-၁၉-၂၂-၂၁)တို့ပင်တည်း။ ဒိဋ္ဌိ-
ဂတသမ္ပယုတ်လောဘတည်း။

၄၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ် - နွားအကျင့် ခွေးအကျင့် စသော
မှားယွင်းသော ကျင့်စဉ်ဟူသော သီလဗ္ဗတအကျင့်ကို ကျင့်ပါက နောင်အနာ-
ဂတ်၌လည်း ဤ ရူပါရုံမျိုးကို ရနိုင်၏ဟု နှလုံးပိုက်၍ သီလဗ္ဗတအကျင့်ကို

ဆောက်တည်သော = ဆောက်တည်ကျင့်သောသူ၏ သန္တာန်၌ သီလဗ္ဗတ-
ပရာမာသ သံယောဇဉ်ဖြစ်၏။ ဤ သံယောဇဉ်မှာလည်း လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု
နာမ်တရား (၂၀-၁၉-၂၂-၂၁) တို့ပင်တည်း။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် လောဘ
ပင်တည်း။ ယခုကဲ့သို့ ရတနာသုံးတန် ကံ ကံ၏အကျိုးတရား အပေါ်၌ ယုံ-
ကြည် သက်ဝင်သော သဒ္ဓါတရားနှင့် ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ် ပြဇာန်း
လျက်ရှိသော စိတ်ဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်သို့ တိုင်အောင် အားသစ်လျက်
ရှိသော ဗုဒ္ဓ၏တပည့်သာဝကတစ်ဦး၏ သန္တာန်၌ ဤ သီလဗ္ဗတပရာမာသ
သံယောဇဉ်မှာ အလွန်ဖြစ်ခဲ့ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ ဤသံယောဇဉ်ကို ဖြစ်နိုင်ခွင့်
ရှိသော သတ္တဝါတို့ကို ရည်ညွှန်း၍သာ ဖော်ပြထားသည်ဟု သဘောပေါက်
ပါလေ။

၅၊ မာနသံယောဇဉ် – “ငါမှတစ်ပါး အခြားသူတစ်ဦးသည် ဤရုပ်က-
လာပ်တို့၏ ရူပါရုံအရောင်ကို အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားလာအောင် ရှုနိုင်စွမ်း
ရှိသောသူမည်သည် မရှိ ဖြစ်ခဲ့၏။ ဤ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရူပါရုံအရောင်ကို
ငါမို့ ရှုရတာ”ဟု မိမိကိုယ်ကို မိမိ အထင်ကြီးလျှင် မာနသံယောဇဉ်ဖြစ်၏။
လောဘမာနအုပ်စု အကုသိုလ်ဇောများတည်း။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်တည်း။
ဇောအသီးအသီး၌ (၂၀-၁၉-၂၂-၂၁) ဟူသော လောဘမာနအုပ်စု နာမ်
တရားများတည်း။

၆၊ ပဋိယသံယောဇဉ် – အလိုမရှိအပ် မနှစ်သက်အပ်သော အနိဋ္ဌဖြစ်
သော ရူပါရုံကို တွေ့ကြုံရာ၌ မနှစ်သက်သော် ဒေါသထွက်သော် ပဋိယ-
သံယောဇဉ်ဖြစ်၏။ ဒေါသအုပ်စု နာမ်တရားများတည်း။ အလိုမရှိအပ်သော
အနိဋ္ဌဖြစ်သော ရူပါရုံကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။ ဇောအသီးအသီး၌ (၁၈-၂၀)
သော ဒေါသအုပ်စု နာမ်တရားများတည်း။

၇၊ ဣဿာသံယောဇဉ် – “ဤရူပါရုံမျိုးကို ငါမှတစ်ပါးသော သူတို့မရ
ကုန်မူကား ကောင်းလေစွဟု ငြုစုသောပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ဣဿာသံယောဇဉ်
ဖြစ်၏။ ဒေါသဣဿာအုပ်စု နာမ်တရားများ ဖြစ်၏။ ဇောအသီးအသီး၌

(၁၉-၂၁)လုံးသော ဒေါသက္ကဿာအုပ်စု နာမ်တရားများတည်း။ က္ကဿာဖြစ်နေကျ သူတစ်ပါး၏ ရူပါရုံကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။ ဥပမာ - အဆင့်မြင့်နေသော အရောင်ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် တလက်လက်တောက်ပနေသော သူတစ်ပါး၏ စိန်နားကပ်အရောင်ကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။

၈၊ မစ္ဆရိယသံယောဇဉ် - မိမိ ရရှိထားသော ရူပါရုံကို သူတစ်ပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အခြားသူအတွက် ဝန်တိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မစ္ဆရိယသံယောဇဉ်ဖြစ်၏။ ဒေါသမစ္ဆရိယအုပ်စု နာမ်တရားများဖြစ်၏။ ဇောအသီးအသီး၌ (၁၉-၂၁)လုံးသော ဒေါသမစ္ဆရိယအုပ်စု နာမ်တရားများတည်း။ အထိမခံနိုင်ဖြစ်နေကျ မိမိပိုင် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု၏ အရောင်ကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။ ဥပမာ - စင်ကြယ် သန့်ရှင်းနေသော မိမိ၏ အဝတ်ကို အခြားသူတစ်ဦးက မင်ဖြင့် လာရောက်တို့လိုက်သောအခါ နှမြော၍ ကားမဟုတ်၊ ယခုကဲ့သို့ လာရောက်စော်ကားမှုမျိုးကို မခံချင်သည့်သဘောတည်း။ ဖြစ်ဖူးသည့်အာရုံ ဖြစ်နေကျအာရုံကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။

* ကုက္ကုစ္စ - သံယောဇဉ် (၁၀)ပါးတွင် ဤကုက္ကုစ္စကား မပါဝင်ပေ။

- (က) ပြုလိုက်မိ ကျင့်လိုက်မိသော ဒုစရိုက်၊
  - (ခ) မပြုလိုက်မိ မကျင့်လိုက်မိသော သုစရိုက်၊
- ဤသို့ နှစ်မျိုးခွဲ၍ ရှုပါ။

(က) ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ = ရူပါရုံနှင့် ပတ်သက်၍ ပြုလိုက်မိ ကျင့်လိုက်မိသော ဒုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်သော် ကုက္ကုစ္စဖြစ်၏။ ဒေါသကုက္ကုစ္စ နာမ်တရားစုတည်း။ ဖြစ်ဖူးသည့် အာရုံကို ယူ၍ရှုပါ။ ဥပမာ- သူတစ်ပါး၏ အင်္ကျီအရောင်ပျက်အောင် မင်ဖြင့် တို့မိ၍ နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ဖူးသည် ဖြစ်အံ့ = စိတ်မကောင်းဖြစ်ဖူးအံ့၊ ထိုအာရုံကိုပင် အာရုံယူ၍ ရှုပါ။

(ခ) မပြုလိုက်မိ မကျင့်လိုက်မိသော သုစရိုက်တစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍ နောင်-

တတစ်ဖန် ပူပန်သော် ကုက္ကုစ္စဖြစ်၏။ ဒေါသကုက္ကုစ္စအုပ်စု နာမ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏ ဟူလို။ ဇောအသီးအသီး၌ (၁၉-၂၁)လုံးသော ဒေါသ- ကုက္ကုစ္စအုပ်စု နာမ်တရားများတည်း။ ပန်းအရောင်လှနေတုန်း ဘုရားလျှာရန် ရည်စူးထားရာ မအောင်မြင်သဖြင့် စိတ်မကောင်းဖြစ်ဖူးသော် ထိုအာရုံမျိုးကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။ ဤ ဒေါသကုက္ကုစ္စအုပ်စုမှာ ပရမတ်ကို အာရုံယူ၍ ရှုရာ၌ အချို့ယောဂီများ၌ အခက်အခဲ ရှိတတ်ပေသည်။ ထိုအခါ ပညတ်ကို အာရုံယူ ၍ ယင်းဒေါသကုက္ကုစ္စ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပြီးမှ ပရမတ်ကို အာရုံယူ၍ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

* ၉၅၅ - ဤဥဒ္ဓစ္စသံယောဇဉ်မှာ အဘိဓမ္မာနည်း သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး၌ မပါဝင်ပေ။ သုတ္တန်နည်း သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး၌သာ ပါဝင်ပေသည်။ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ စိတ်ယုံလွှင့်သော် ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်၏။ မောဟဥဒ္ဓစ္စအုပ်စု နာမ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ ဇောအသီးအသီး၌ (၁၆)လုံးသော နာမ်တရားများတည်း။ လောဘ ဒေါသကား မဖြစ် သို့သော် စိတ် မငြိမ်မသက် ဖြစ်ဖူးသည့် ရူပါရုံ အရောင်ကို အာရုံယူ၍ ရှုကြည့်ပါ။

၉၊ ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ် - “ဤရူပါရုံသည် သတ္တလေလော၊ အတ္တလေ- လော၊ သတ္တ၏ဥစ္စာလော၊ အတ္တ၏ဥစ္စာလော = အတ္တ၏ အရောင်လေလော” ဟု ယုံမှားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်ဖြစ်၏ = ဝိစိကိစ္ဆာ အုပ်စု နာမ်တရားများဖြစ်၏။ ဇောအသီးအသီး၌ (၁၆)လုံးသော နာမ်တရား များတည်း။ ရူပါရုံကို အတ္တ၏ အရောင်လေလောဟု အာရုံယူ၍ ရှုကြည့်ပါ။

၁၀၊ အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ် - အထက်ပါ သံယောဇဉ်အမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်ကား = အသိမှားမှု သဘောကား ယှဉ်တွဲပါဝင် လျက် ရှိပေသည်။ (ဒီဌ၊ ၂၊ ၃၇၄။ မ၊ ၁၊ ၂၉၂ - ကြည့်ပါ။)

ဤအထက်ပါ သံယောဇဉ်တို့ကား သံယောဇဉ်တစ်ခုချင်း သီးသန့်ဖြစ် ကြသည်ကား မဟုတ်၊ ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့်အတူ

ယှဉ်တွဲ၍သာ အုပ်စုအလိုက် ဖြစ်ကြရပေသည်။ ယင်း နာမ်တရားအုပ်စုတို့ သည်လည်း ဝီထိခေါ်သည့် စိတ္တနိယာမ လမ်းကြောင်းအတိုင်းသာ ဖြစ်ကြရသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ နာမ်တုံးနာမ်ခဲဟူသော နာမ်ဃနများကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

သတိပြုရန်

ဤအထက်ပါ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ သံယောဇဉ် (၁၀)ပါးဖြစ်ပုံကို ဖွင့်ဆိုရာ၌ အဋ္ဌကထာများက - **စက္ခုဒွါရေ** (ဒီဌ၊ ၂၊ ၃၇၄။ မ၊ ၁၁၊ ၂၉၂။) စက္ခုဒွါရ၌လည်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ ထိုတွင် ယင်းရူပါရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု နှလုံးသွင်းနိုင်မှုတို့မှာ စက္ခုဒွါရဝီထိနောင်၌ မနောဒွါရဝီထိပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပြီးနောက် ယင်းမနောဒွါရဝီထိတို့က နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပြီးမှ နောက်ထပ် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာသော စက္ခုဒွါရဝီထိ အချို့တို့၌သာ နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာရုံပြုမှု အထိုက်အလျောက် ရှိကောင်းရှိနိုင်ပေသည်။ သို့သော် နိစ္စဟု သုခဟု အတ္တဟု သုဘဟု ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သိ၍ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချ၍ သိနိုင်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် သာမန်သိရုံ သဘောမျှလောက်သာ ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပေသည်။ အောက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို ရှုကြည့်ပါ။

စက္ခုဝိညာဏံ ဟိ ရူပေ ရူပမတ္ထမေဝ ပဿတိ၊ န နိစ္စာဒိသဘာဝံ။
(သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၈။)

**ရူပမတ္ထမေဝါတိ နိလာဒိဘောဒံ ရူပါယတနမတ္ထံ၊ န နိလာဒိ၊ ဝိသေသ-
နိဝတ္ထနတ္ထော ဟိ အယံ မတ္တ-သဒ္ဓေါ။ ယဒိ ဧဝံ ဧဝ-ကာရော ကိမတ္ထိယော?
စက္ခုဝိညာဏံ ဟိ ရူပါယတနေ လဗ္ဘမာနမ္ပိ နိလာဒိဝိသေသံ “ဣဒံ နိလံ
နာမ ဣဒံ ပိတံ နာမာ”တိ န ဂဏှာတိ။ ကုတော နိစ္စာနိစ္စာဒိ သဘာဝတ္ထန္တိ**

**သံဟိတဿပိ နိဝတ္တနတ္ထံ ဝေကာရဂ္ဂဟဏံ၊ တေနာဟ “န နိစ္စာဒိသဘာဝ”
န္တိ။ (သံ၊ဋီ၊၂၊၃၀၃။)**

ဤ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်အရ စက္ခုဝိညာဏ်သည် တစ်နည်း စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် တကွသော စက္ခုဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစုသည် အညို အရွှေ စသည် ပြားသော အရောင်မျှကိုသာ သိ၏။ ယင်းအရောင်ကို အညို အရွှေပဲ စသည်ဖြင့်ကား မသိပေ။ ရူပါရုံကို အာရုံယူနိုင်သော်လည်း “ဤကား အညို၊ ဤကား အရွှေ” ဤသို့ စသည်ဖြင့်ကား အာရုံမယူနိုင်။ အဘယ်မှာလျှင် နိစ္စ အနိစ္စ စသော သဘောမှန်ကို အာရုံယူခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်-ပါအံ့နည်း။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၈။ သံ၊ဋီ၊၂၊၃၀၃။)

သို့သော် ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည် စက္ခုဒွါရဝီထိဇောတို့၌လည်း ဖြစ်နိုင်သည့် သဘောကား ရှိနေ၏။ အကုသိုလ်ဇောအားလုံးသည် စက္ခုဒွါရဝီထိ၌ ဖြစ်နိုင်ခွင့် ရှိနေ၏။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရဝီထိတို့၌ အကျုံးဝင်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်က စွဲယူထားသော ဒိဋ္ဌိအယူစွဲကို = အာရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု စွဲယူထားသော အယူစွဲကို စက္ခုဒွါရဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်ကလည်း ဆက်ခံသကဲ့သို့ဖြစ်သော အခြင်းအရာကား ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပေသည်။ အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် လက်တွေ့စမ်းသပ်၍ ရှုကြည့်ပါ။ သို့သော် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကျေပွန်စွာ လေ့လာပြီးမှ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ကူးလာသော ယောဂီသူတော်ကောင်း တစ်ဦးအဖို့ — ယင်း ရုပ်တရားကို နိစ္စ သုခ အတ္တဟု စွဲယူရန်မှာလည်း အခက်အခဲ ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ သုဘဟု စွဲယူမှုမှာသာ ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ပရမတ် ဉာဏ်ပညာ မျက်စိ မရှိသူတို့၌ကား နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟူသော အစွဲများသည် ရာနှုန်းပြည့် ရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ရူပါရုံလိုင်း အကုသိုလ်ဇော စောသည့် မကောင်းအုပ်စုကို ရှုပုံခန့်

အထက်တွင် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်ဇောများ ပါဝင်သည့် မကောင်းအုပ်စု စက္ခုဒွါရီထိ စိတ်စေတသိက်တို့၌ အကျိုးဝင်သော သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး ဖြစ်ပုံကို ရေးသားတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ယင်းသံယောဇဉ် (၁၀)ပါး ဖြစ်ပုံမှာ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့် အကုသိုလ်ဇော စောသည့် စက္ခုဒွါရီထိ မနောဒွါရီထိ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံ စနစ်ပင် ဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ကျန်ရှုပ် (၂၇)ပါးကိုလည်း နည်းမှီး၍ ရှုရမည်ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် ထိုစနစ်ကို နည်းမှီး၍ ရူပါရုံလိုင်း မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံစနစ်ကို လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို စံထား၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ လိုအပ်ပါက သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ပြန်လည်ထူထောင်ပါ။

၂။ စက္ခုအကြည်ဓာတ် = စက္ခုဒွါရီနှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် = မနောဒွါရီဟူသော ဒွါရနှစ်ခုကို ပြိုင်တူ ဉာဏ်၌ ထင်နေအောင် ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပါ။

၃။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ခပ်လှမ်းလှမ်းတွင် တည်ရှိနေသော ရုပ်ကလာပ်အများစု၏ ရူပါရုံအရောင်ကို လှမ်းအာရုံယူပါ။

၄။ ထိုရူပါရုံ = အရောင်က ဒွါရနှစ်ခုကို ပြိုင်တူ ရှေးရှုရိုက်ခတ်သောအခါ ဒွါရနှစ်ခု၌ ပြိုင်တူ ထင်လာသောအခါ ယင်းရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ စက္ခုဒွါရီထိ မနောဒွါရီထိများ ဖြစ်ပေါ်လာကြပေမည်။ ထိုဝိထိစိတ်တို့တွင်ပါဝင်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌောနှင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့က ထိုရူပါရုံအရောင်ကို -

(က) နိစ္စ = မြဲ၏ဟုလည်းကောင်း၊

(ခ) သုခ = ချမ်းသာ၏ဟုလည်းကောင်း၊

(ဂ) အတ္တဟုလည်းကောင်း = အတ္တကောင်ဟုလည်းကောင်း၊

(ဃ) သုဘ = လှသည် တင့်တယ်သည်ဟုလည်းကောင်း -

ဤသို့ အသီးအသီး ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်ကြည့်ပါ။ အယောနိသောမနသိ ကာရဖြစ်၍ လောဘဒိဋ္ဌိ ဦးဆောင်သည့် အကုသိုလ်ဇောများ ပါဝင်သည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိစိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြပေမည်။ သို့သော် အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဝုဋ္ဌောကား အာရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်သည်ကား မဟုတ်။ မနောဒွါရဝီရိယိတွင် ပါဝင်သော အကြိမ်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေသော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကသာလျှင် တစ်နည်း မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော အဓိမောက္ခ စေတသိက်ကသာလျှင် အာရုံကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်၍ ယင်းသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော မနောဒွါရဝီရိယိ၌ အကျိုးဝင်သော လောဘ ဒိဋ္ဌိတို့ကသာလျှင် အာရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု စွဲစွဲမြဲမြဲ ဆုပ်ကိုင်တတ် ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဝုဋ္ဌောသည် အာရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘ စသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချသကဲ့သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သည်ဟုသာ မှတ်သားပါလေ။ သို့သော် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက် နေသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးအဖို့ ယင်းရှုပါရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ရှုရန် မှာ ခက်ခဲဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ သုဘဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် စွဲယူ၍ လွန်စွာ သာယာတပ်မက်သော ကာမရာဂသံယောဇဉ်ကား ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟု စွဲယူရာ၌ကား လောဘမူစိတ် (၈)မျိုးတွင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)မျိုးတည်း။ သုဘဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သာယာတပ်မက်၍ ကာမရာဂသံယောဇဉ် ဖြစ်ရာ၌ကား လောဘမူစိတ် (၈) မျိုးလုံးပင် ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်၏။ အလားတူပင် ထိုကဲ့သို့သော ရူပါရုံမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသည့် ဘဝသမ္ပတ္တိတစ်ခုခုကို တွယ်တာတပ်မက်ရာ၌လည်း လောဘမူ စိတ် (၈)မျိုးလုံး ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်၏။ ဉာဏ်ရှိသလို ချဲ့ထွင်ရှုပါလေ။ သောမနဿဝေဒနာဖြစ်လျှင် ဝီတိယှဉ်၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်လျှင် ဝီတိမယှဉ်။ သသင်္ခါရိက = တိုက်တွန်းမှုရှိလျှင် ထိန+မိဒ္ဓ ယှဉ်၏။ အသင်္ခါရိက = တိုက်-တွန်းမှု မရှိလျှင် ထိန+မိဒ္ဓ မယှဉ်။

ဝီထိစိတ်အစဉ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း ၏ စိတ်+စေတသိက် အရေအတွက်ကို ဇယားဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဇောတွင် သောမနဿဝေဒနာဖြစ်၍ ပီတိယှဉ်လျှင် သန္တီရဏနှင့် တဒါရုံတို့၌လည်း သောမနဿဝေဒနာပင် ဖြစ်သည်။ ပီတိလည်း ယှဉ်သည်။ ဇောတွင် ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်၍ ပီတိ မယှဉ်လျှင် သန္တီရဏနှင့် တဒါရုံတို့၌လည်း ဥပေက္ခာဝေဒနာပင် ဖြစ်သည်။ ပီတိလည်း မယှဉ်ပေ။ သို့သော် သန္တီရဏနှင့် တဒါရုံတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ဇောနှင့် ဝေဒနာချင်း တူညီသော်လည်း ဇောသည် ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်လျှင် သန္တီရဏနှင့် တဒါရုံတို့၌ ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် မယှဉ်နိုင်သဖြင့် ယင်းသန္တီရဏနှင့် တဒါရုံတို့၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ယှဉ်သည်။ ဥပေက္ခာသန္တီရဏ၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံသာကျသည်။

အာရုံသည် အတိက္ကဋ္ဌာရုံဖြစ်က သောမနဿတဒါရုံ (၅)မျိုးသာ ကျနိုင်၏။ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်တဒါရုံ (နာမ်တရား = ၃၄), သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်တဒါရုံ (နာမ်တရား = ၃၃), အဟိတ်ကုသလဝိပါက် သောမနဿသန္တီရဏ တဒါရုံ (နာမ်တရား = ၁၂) ကျနိုင်၏။

ဣဋ္ဌာရုံ၌ကား မဟာဝိပါက်တဒါရုံ (၈)မျိုး (နာမ်တရား = ၃၄/၃၃/၃၃/၃၂) အဟိတ် ကုသလဝိပါက် တဒါရုံ (၂)မျိုး (နာမ်တရား = ၁၂/၁၁) ကျနိုင်၏။

အနိဋ္ဌာရုံ၌ကား အကုသလဝိပါက် တဒါရုံ တစ်မျိုးသာကျ၏ (နာမ်တရား = ၁၁) တည်း။ ထို့ကြောင့် ဇယားများတွင် စုပေါင်း၍ ပြထားပါသည်။ (နာမ်တရား = ၁၁)မှာ ကုသလဝိပါက် အကုသလဝိပါက် နှစ်မျိုး ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်သည်။ (နာမ်တရား = ၁၁) တစ်ခုမှာ အဟိတ် ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ တဒါရုံ၊ (နာမ်တရား = ၁၁)တစ်ခုမှာ အဟိတ် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ တဒါရုံ ဖြစ်သည်။ ဣဋ္ဌာရုံ၌ ကုသလဝိပါက်၊ အနိဋ္ဌာရုံ၌ အကုသလဝိပါက် ထိုက်သလို ကျသည်။ သို့သော် ဝီထိစဉ်တစ်ခု

အတွင်း၌ကား တဒါရုံတစ်မျိုးသာ ကျနိုင်သည်။ ကျသည့်တဒါရုံကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိုဋ်း၊ သန္တီရဏ၊ ဝုဋ္ဌောတို့တွင် တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့၏ အရေအတွက်မှာ အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရား အရေအတွက်နှင့် ပုံစံတူပင်ဖြစ်သည်။ ဇော၌ တည်ရှိသော နာမ်တရား အရေအတွက်သာလျှင် အကောင်းအုပ်စုနှင့် မကောင်းအုပ်စုတို့ မတူညီကြပေ။

ကြွင်းကျန်နေသော လောဘမာန၊ ဒေါသ စသော အကုသိုလ်အုပ်စု နာမ်တရားများကို သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး ဖြစ်ပုံအပိုင်းကို ကြည့်၍ လောဘဒိဋ္ဌိ ၌ ရှုသည့်ပုံစံကို နည်းမှီး၍ ရှုပါလေ။

သဒ္ဓါရုံလှိုင်း-ဂန္ဓာရုံလှိုင်း-ရသာရုံလှိုင်း-ဟေဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း

ရူပါရုံလှိုင်း - ၌ စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ကုဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ စသည်ပြားသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရူပါရုံ အရောင်ကို အာရုံယူ၍ ကုသိုလ်ဇော စောသည့် အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရား၊ အကုသိုလ်ဇော စောသည့် မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားသည့် နည်းစနစ်ကို နည်းမှီး၍ -

သဒ္ဓါရုံလှိုင်း - ၌ သောတအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည် ဓာတ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ကုဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ စသည်ပြားသော အသံ = သဒ္ဓါ- ရုံကို အာရုံယူ၍ ရှုလျှင် ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိ- ကာရအားလျော်စွာ ကုသိုလ်ဇောအုပ်စုများ ပါဝင်သည့် သောတဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိနှင့် အကုသိုလ်ဇောအုပ်စုများ ပါဝင်သည့် သောတဒွါရဝီထိ မနောဒွါရ ဝီထိများ ဖြစ်ပေါ်လာကြမည် ဖြစ်ပေသည်။ အလားတူပင် -

ဂန္ဓာရုံလှိုင်း - ၌ ယာနအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ကုဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ စသည်ပြားသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အနံ့ = ဂန္ဓာရုံကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။

ရသာရုံလိုင်း - ၌ ဇိဝှါအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ကုဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ စသည်ပြားသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရသာရုံကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။

ဓမ္မာဋ္ဌာရုံလိုင်း - ၌ ကာယအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ကုဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ စသည်ပြားသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၍ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ အမည်ရသော ရုပ်တရားတို့မှာ ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် ဟု သုံးမျိုးရှိနေသဖြင့် ပထဝီဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ အကောင်းအုပ်စု+မကောင်းအုပ်စု၊ တေဇောဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ အကောင်းအုပ်စု+မကောင်းအုပ်စု၊ ဝါယောဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ အကောင်းအုပ်စု+မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင် အသီးအသီး သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌ (၃)မျိုးခွဲ၍ (၃)ခါရှုရန် ဖြစ်သည်။ ဓမ္မာရုံလိုင်းဝင် ရုပ်တရားတို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံကို အထက်၌ တင်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ အသင် သူတော်ကောင်းသည် (၆)လိုင်းလုံး အတွင်း၌တည်ရှိသော ကုသိုလ်ဇော စောသည့် နာမ်တရားအုပ်စု၊ အကုသိုလ်ဇော စောသည့် နာမ်တရားအုပ်စုတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ရှုပါရုံလိုင်း သဒ္ဓါရုံလိုင်း ဂန္ဓာရုံလိုင်း ရသာရုံလိုင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း ဓမ္မာရုံလိုင်း ဟူသော လိုင်းအစဉ်အတိုင်းသာ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ သို့မှသာလျှင် မည်သည့်လိုင်း နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပြီးပြီ၊ မည်သည့်လိုင်း နာမ်တရားတို့ကို မသိမ်းဆည်း မရှုပွားရသေးဟု လွယ်လွယ်ကူကူ ခွဲခြားတတ်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဤတိုင်အောင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သော နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း သိမ်းဆည်းရှုပွားနည်းကား ဈာန်နာမ်တရားတို့နှင့် တကွ ရုပ်တရားတို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံ အကျဉ်းနည်းတည်း။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်သိမ်းဆည်းနည်း

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်သိမ်းဆည်းရှုပွားနည်းကား (၆)ဒွါရ၊ (၄၂) ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်ဓာတ်တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည်။ ဥပမာ စက္ခုဒွါရ၌ ရုပ် (၅၄)မျိုးရှိရာ ရုပ်တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကို စတင် သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ အမြွက်မျှကို ဆိုရသော် စက္ခုဒွါရဝယ် စက္ခုဒသကကလာပ်၌ ရုပ် (၁၀)မျိုးရှိရာ -

- ၁။ ပထဝီဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၂။ အာပေါဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော မနောဒွါရဝီထိ ဓမ္မာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၃။ တေဇောဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၄။ ဝါယောဓာတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၅။ ဝဏ္ဏ = ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရူပါရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၆။ ဂန္ဓကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဂန္ဓာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၇။ ရသကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရသာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၈။ ဩဇာကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဓမ္မာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၉။ ဇီဝိတကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဓမ္မာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊
- ၁၀။ စက္ခုပဿဒကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဓမ္မာရုံလှိုင်း နာမ်တရား၊

ဤသို့လျှင် နာမ်တရားတို့ကို အသီးအသီး သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ ရုပ်တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်ဇောဝီထိ၊ အကုသိုလ်ဇောဝီထိများကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ အကောင်းအုပ်စု+မကောင်းအုပ်စု နှစ်မျိုးလုံးကို သိမ်းဆည်းရမည် ဟူလို။ စက္ခုဒွါရ၌ ရှိသော စက္ခုဒသကကလာပ် အတွင်းဝယ် (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တို့တွင်

ရုပ်တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးနောက် စက္ခုဒွါရ၌ပင် ကာယ ဒသကကလာပ်၌ တည်ရှိသော (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တရား၊ ဘာဝဒသကက- လာပ်၌ တည်ရှိသော (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တရား၊ စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမကကလာပ်၌ တည်ရှိသော (၈)မျိုးသော ရုပ်တရား၊ ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကကလာပ်၌ တည်ရှိ- သော (၈)မျိုးသော ရုပ်တရား၊ အာဟာရဇဩဇဋ္ဌမကကလာပ်၌ တည်ရှိသော (၈)မျိုးသော ရုပ်တရား ဤ ရုပ်တရားတို့တွင်လည်း ရုပ်တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကောင်းအုပ်စု+မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရား တို့ကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ စက္ခုဒွါရ၌ (၅၄)ကြိမ်တိုင်တိုင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည် ဖြစ်သည်။ သောတဒွါရ၌လည်း (၅၄)ကြိမ်၊ ယာနဒွါရ၌လည်း (၅၄)ကြိမ်၊ ဇိဝှိဒွါရ၌လည်း (၅၄) ကြိမ်၊ ကာယဒွါရ၌လည်း (၄၄)ကြိမ်၊ မနော- ဒွါရ = နှလုံး၌လည်း (၅၄)ကြိမ် - ဤသို့ အသီးအသီး ဆက်လက် သိမ်းဆည်း- ပါ။ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌လည်း အလားတူပင် ရုပ်ဓာတ်တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းပါ။ ဤအကျယ်သိမ်းဆည်းနည်းကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ (၂၂၆)၌ အရိပ်အမြက်မျှ လာရှိ၏။ ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်သိမ်းဆည်းနည်းကိုကား လိုအပ်ပါမှသာလျှင် ကျင့်သုံးပါ။ အကျဉ်းသိမ်းဆည်းနည်းဖြင့် အောင်မြင်မှုကို မရရှိပါမှသာလျှင် ဤ အကျယ်သိမ်းဆည်းနည်းကို ကျင့်သုံးရန် ဖြစ်ပေသည်။

ဤတွင် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း (၆)လိုင်း အကျဉ်းချုပ်ကို ထပ်မံ၍ ဖော်ပြ အပ်ပါသည်။ ဓမ္မာရုံလိုင်းဟူသည် ဓမ္မာရုံအမည်ရသော ရုပ်တရားတို့နှင့် အခြား ပညတ် ပရမတ်တရားတို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော မနော ဒွါရဝီထိ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့်အပိုင်း ဖြစ်သည်။ ထို ဓမ္မာရုံလိုင်း ကို (က-ခ-ဂ-ဃ)ဟု (၄)အုပ်စုခွဲ၍ တင်ပြထားပါသည်။ (၆)လိုင်းလုံး၌ ကျွမ်းကျင်လာသောအခါ အောက်ပါဇယားတွင် ဖော်ပြထားသော အစီအစဉ် အတိုင်း နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၂၀၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၄)

(၆) လှိုင်း ဇယား အချုပ်

၁။ ရူပါရုံလှိုင်း	ကုသိုလ်ဇော စောသည့် အကောင်းအုပ်စု	အကုသိုလ်ဇော စောသည့် မကောင်းအုပ်စု
၂။ သဒ္ဓါရုံလှိုင်း	။	။
၃။ ဂန္ဓာရုံလှိုင်း	။	။
၄။ ရသာရုံလှိုင်း	။	။
၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း	။	။
၆။ ဓမ္မာရုံလှိုင်း	။	။
(က) ရုပ်အစစ် (၁၀/၁၁)	။	။
(ခ) ရုပ်အတူ (၁၀)	။	။

(ဂ) ဓမ္မာရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - အကောင်းအုပ်စုသက်သက် ဇယား

	မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း	ဇော (၇) ကြိမ်	သဟိတ်တဒါရုံ (၂)	အဟိတ်တဒါရုံ (၂)
၁။ သမ္မာဝါစာ	၁၂	၃၅/၃၄/၃၄/၃၃	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂	၁၂/၁၁/၁၁
၂။ သမ္မာကမ္မန္တ	။	၃၅/၃၄/၃၄/၃၃	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂	၁၂/၁၁/၁၁
၃။ သမ္မာအာဇီဝ	။	၃၅/၃၄/၃၄/၃၃	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂	၁၂/၁၁/၁၁
၄။ ကရုဏာ	။	၃၅/၃၄/၃၄/၃၃	×	×
၅။ မုဒိတာ	။	၃၅/၃၄/၃၄/၃၃	×	×
၆။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ	။	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂	၃၄/၃၃	၁၂
၇။ မရဏာနုဿတိ	။	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂	၃၄/၃၃/၃၃/၃၂	၁၂/၁၁/၁၁

(ဃ) ဓမ္မာရုံလှိုင်း - ဈာန်နာမ်တရားများ ဇယား

၁။ အာနာပါန	ပထမဈာန်+ဒုတိယဈာန်+တတိယဈာန်+စတုတ္ထဈာန်
၂။ ပထဝီကသိုဏ်းမှ အာလောကကသိုဏ်း	ပထမဈာန်+ဒုတိယဈာန်+တတိယဈာန်+စတုတ္ထဈာန်+အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်+ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်+အာကိဉ္စညာယတနဈာန်+နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်
၃။ အာကာသကသိုဏ်း	ပထမဈာန်+ဒုတိယဈာန်+တတိယဈာန်+စတုတ္ထဈာန်
၄။ မေတ္တာ	ပထမဈာန်+ဒုတိယဈာန်+တတိယဈာန်
၅။ ကရုဏာ	ပထမဈာန်+ဒုတိယဈာန်+တတိယဈာန်
၆။ မုဒိတာ	ပထမဈာန်+ဒုတိယဈာန်+တတိယဈာန်
၇။ ဥပေက္ခာ	စတုတ္ထဈာန်
၈။ အရိုးစု (ပဋိကူလ)	ပထမဈာန်
၉။ အသုဘ	ပထမဈာန်

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အရူပဈာန်တို့ကိုပါ ရရှိထားပြီးသူ ဖြစ်ပါက - မနောဒွါရနှင့် ဆိုင်ရာ ယင်းအရူပဈာန်၏ အာရုံကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၁။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၏ အာရုံမှာ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်အာရုံ ဖြစ်သည်။

၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၏ အာရုံမှာ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ် ဖြစ်သည်။

၃။ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်၏ အာရုံမှာ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်အာရုံ ဖြစ်သည်။

၄။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်၏ အာရုံမှာ အာကိဉ္စညာယတနဝိညာဏ် ဖြစ်သည်။

ဘဝင်မနောဒွါရနှင့် ယင်း ဆိုင်ရာအာရုံကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ဆိုင်ရာ ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ရှုကွက်ဇယားမှာ စတုတ္ထဈာန် ရှုကွက်ဇယားနှင့် တူ၏။

၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ နာမ်တရား (၁၂)လုံး

၂။ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဇောတို့၌ နာမ်တရား (၃၃)လုံးစီ

၃။ အပ္ပနာဈာန်ဇော အသီးအသီး၌ နာမ်တရား (၃၁)လုံးစီ

အသီးအသီး ဖြစ်ကြသည်။

နာမ်တရား နာမ်တရားဟု သိမ်းဆည်းပါ

သော သဗ္ဗေပိ တေ အရူပဓမ္မေ နမနလက္ခဏေန ဧကတော ကတွာ ဧကံ နာမန္တိ ပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ သတ်မှတ်ညွှန်ကြားချက်နှင့် အညီ နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ပေါင်းစုခြင်း၍ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ အထက်တွင် ဇယားများဖြင့် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အာယတနဒွါရအလိုက် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ရှေ့ဦးစွာ အသိစိတ် ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ တဖြည်းဖြည်း တိုး၍ တိုး၍ သိမ်းဆည်းရ၏။ ယင်း နာမ်တရားတို့ကို ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ သိမ်းဆည်းနေသော ဉာဏ်၌ ပြိုင်တူလိုလို ထင်လာသောအခါ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ ရူပါရုံစသည့် မိမိရူပွားသည့် ထိုထိုအာရုံသို့ ညွှတ်ကိုင်ရှိုင်းနေသည့် သဘောကို အာရုံယူ၍ -

- ၁။ “ဤကား နာမ်တရား”ဟုလည်းကောင်း၊
- ၂။ “နာမ်တရား နာမ်တရား”ဟုလည်းကောင်း၊

တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်း ပြု၍ သိမ်းဆည်းပါ ရှုပါ။ ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌တည်ရှိသော နာမ်တရားအားလုံးကို စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ပြိုင်တူဖြစ်နေမှုကို မမြင်သေးလျှင် ထိုသို့ မရှုပါနှင့်ဦး။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်သောအခါမှ ထိုနာမ်တရားအားလုံးကို ပေါင်းစုခြင်း၍ ထိုသို့ ရှုရန်ဖြစ်သည်။

ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပါ = ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟလုပ်ငန်း

ရူပါရူပါနံ လက္ခဏာဒီဟိ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ ဂဟဏံ ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟော။
(မူလဋီ၊ ၁၁၁၁၂။)

ရူပါရူပံ ပန ပရိဂ္ဂဟေန္တော . . . (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၂၆၀။)

ပရိစ္ဆိန္နိတွာ ဂဟဏံ ပရိဇာနနံ။ (အနုဋီ၊ ၁၁၁၁၉။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ညွှန်ကြားချက်နှင့် အညီ ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်နာမ်ကို လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန်အားဖြင့် သိမ်းဆည်းခြင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းကို ပြုလုပ်ရဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန်နည်းအားဖြင့် ရုပ်နာမ် သိမ်းဆည်းပုံအပိုင်းကို **လက္ခဏာဒိဓကုတ္တပိုင်း** ဟူသော အမည်ဖြင့် သီးသန့်ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယခု ဤအပိုင်းတွင်ကား ရုပ်နာမ် ပရမတ်တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ပင် ဦးစားပေး၍ သိမ်းဆည်းထားနှင့်ပါဦး။ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အာယတနဒွါရအလိုက် သိမ်းဆည်းထားသဖြင့် ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းရာ = ရုပ်နာမ်ခွဲရာ၌လည်း အာယတနဒွါရအလိုက် သိမ်းဆည်းခြင်းက ပို၍ ဆီလျော်ပေသည်။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ ဇယားများတွင် မှီရာဝတ္ထုရုပ်များကို ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ရုပ်အစစ်တို့ကို ပဓာနထား၍ ရုပ်အတုတို့ကိုပါ ရောနှောသိမ်းဆည်းလျက် ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပါ။ ဇယားများ၌ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော ဝိပဿနာရှုကောင်းသော ရုပ်အစစ်တို့ကိုသာ ပဓာနထား၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ ပုံစံထုတ်၍ ဆိုရသော် စက္ခုဒွါရဝီထိဝယ် -

၁။ **ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း** - ဟဒယ၌ရှိသော မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက ရုပ်တရား၊ စိတ်စေတသိက် (၁၁)လုံးက နာမ်တရား -

၂။ **စက္ခုဗိညာဏ်** - စက္ခု၌ရှိသော မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက ရုပ်တရား၊ စိတ်စေတသိက် (၈)လုံးက နာမ်တရား -

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ နည်းတူပင် ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပါ။ အတန်းတိုင်း၌ သိမ်းဆည်းပါ။ (ဇယားတွင် ကြည့်ပါ။)

၂၀၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၄)

နာမရူပဝေတ္တာနု = နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း

ယောပိ ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ နာမရူပံ ဝေတ္ထပေဇ္ဇော . . .

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၆၀။)

**တတော နမနလက္ခဏံ နာမံ၊ ရူပနလက္ခဏံ ရူပန္တိ သင်္ခေပတော
နာမရူပံ ဝေတ္ထပေတိ။** (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၂။)

**ဣတိ ဣဒ္ဓ နာမံ၊ ဣဒ္ဓ ရူပံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ နာမရူပန္တိ သင်္ခေပတော
နာမရူပံ ဝေတ္ထပေတိ။** (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၅။)

န အညော သတ္တာဒိကောတိ ဝေတ္တာပနံ နာမရူပဝေတ္တာပနံ။

(မူလဋီ၊ ၁၊ ၁၁၂။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် (၆)လိုင်းလုံး၌ ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကိုပင် အာရုံယူ၍ ယင်း ရုပ်နာမ်တို့၌ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ဇီဝ အတ္တ လူ နတ် ဗြဟ္မာမှ ဆိတ်သုဉ်းမှု ရုပ်နာမ်အစုအပုံမျှသာ ရှိမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ -

“ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ဇီဝ အတ္တ လူ နတ် ဗြဟ္မာ မရှိ၊ ရုပ်နာမ်မျှသာ ရှိ၏။”

ဤသို့ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားပါ။

အပိုင်း (၅)

နာမ်ဃနပိုင်း

နာမ်ဃန (၄) ပါး အကြောင်း

ဃနဟူသည် အတုံးအခဲကို ဆိုလိုသည်။ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲကို ရုပ်ဃန၊ နာမ်တုံးနာမ်ခဲကို နာမ်ဃနဟု ခေါ်ဆို၏။ ရုပ်ဃနသုံးမျိုး ရှိကြောင်းကို ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရှင်းပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ဤတွင် နာမ်ဃန (၄)ပါး အကြောင်းကို တင်ပြအပ်ပါသည်။

သန္တတိဃနာဒီနံ အယံ ဝိသေသော - ပုရိမပစ္စိမာနံ နိရုတ္တရတာယ ကေတုတာနမိဝ ပဝတ္တိ သန္တတိဃနတာ၊ တထာ ဖဿာဒီနံ ဧကသမူဟာဝသေန ဒုဗ္ဗိညေယျကိစ္စဘေဒဝသေန ဧကာရမ္ပဏတာဝသေန စ ကေတုတာနမိဝ ပဝတ္တိ သမူဟာဒိဃနတာတိ။ (မူလဋီ၊ ၁၆၀။)

နာနာဓာတုယော ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကဇေ အနတ္တလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၆။)

နာနာဓာတုဇယောတိ နာနာဝိဓာ ပထဝီအာဒိဓာတုယော နာနာဝိဓေ သဘာဝဓမ္မေ၊ ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာတိ “အညာ ပထဝီဓာတု၊ အညာ အာပေါဓာတု”တိ- အာဒိနာ၊ “အညော ဖဿော၊ အညာ ဝေဒနာ”တိအာဒိနာ စ ဝိသုံ ဝိသုံ ကတွာ၊ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကဇေတိ သမူဟဃနေ၊ ကိစ္စာရမ္ပဏဃနေ စ

ပဘေဒိတေ၊ ယာ ဟေသာ အညမည၊ ပတ္တဒ္ဓေသု သမုဒိတေသု ရူပါရူပ-
ဓမ္မေသု ဧကတ္တာဘိနိဝေသဝသေန အပရိမဒ္ဓိတသင်္ခါရေဟိ ဂယုမာနာ
သမ္မဟဃနုတာ၊ တထာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ကိစ္စဘေဒဿ သတိပိ
ပဋိနိယတဘာဝေ ဧကတော ဂယုမာနာ ကိစ္စဃနုတာ၊ တထာ သာရမ္ပဏ-
ဓမ္မာနံ သတိပိ အာရမ္ပဏကရဏဘေဒေ ဧကတော ဂယုမာနာ အာရမ္ပဏ-
ဃနုတာ စ၊ တာ ဓာတုသု ဉာဏေန ဝိနိဗ္ဗုဇိတွာ ဒိဿမာနာ ဟတ္ထေန ပရိ-
မဇ္ဈိယမာနော ဖေဏပိက္ခော ဝိယ ဝိလယံ ဂစ္ဆန္တိ၊ “ယထာပစ္စယံ ပဝတ္တမာနာ
သုညာ ဧတေ ဓမ္မာ ဓမ္မမတ္တာ”တိ အနတ္တလက္ခဏံ ပါကဋတရံ ဟောတိ။
တေန ဝုတ္တံ “နာနာ ဓာတုဗေသာ ၊ ပ၊ ဥပဋ္ဌာတိ”တိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၃၇။)

နာမ်တရားတို့၌ (၁) သန္တတိဃန (၂) သမူဟဃန (၃) ကိစ္စဃန (၄)
အာရမ္ပဏဃနဟု ဃန (၄)မျိုး ရှိ၏။

၁။ သန္တတိဃန = နာမ်အစဉ်အတန်း အတုံးအခဲ

စက္ခုဒွါရဝီထိ အစဉ်တစ်ခုကို ပုံစံထုတ်၍ ရှင်းပြလျှင် ကျန်ဝီထိတို့၌
လည်း သဘောပေါက်နိုင်ပြီ ဖြစ်ရကား စက္ခုဒွါရဝီထိတစ်ခုကို ပုံစံထုတ်၍
ရှင်းပြပေအံ့။

နာမ်တရားတို့၌ ဝီထိစိတ် ဝီထိမုတ်စိတ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ယင်းနှစ်မျိုးလုံး
သော နာမ်တရားတို့သည် နာမ်ကလာပ်ခေါ်သည့် အုပ်စုအလိုက်သာ ဖြစ်ရိုး
ဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ ဝီထိစိတ်တို့သည်လည်း ဝီထိခေါ်သည့် စိတ္တနိယာမ လမ်း-
ကြောင်း = နိယာမ = မြဲသော ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ဓမ္မတာလမ်းကြောင်း အတိုင်းသာ
ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြ၏။

ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ စက္ခုဒွါရ မနောဒွါရဟူသော ဒွါရနှစ်ခု၌ အတိမဟန္တာရုံ
ဟူသောအမည်ကို ရထိုက်သော ရူပါရုံသည် ရှေးရှုရိုက်ခတ်လာသည် ဖြစ်အံ့။
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၊ စက္ခုဝိညာဏ် ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော (၇)ကြိမ်၊
တဒါရုံ (၂)ကြိမ်ဟူသော စက္ခုဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစုတို့သည် အစီအစဉ်တကျ

အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ စိတ္တနိယာမတည်း။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၂၁၄။)

ထိုသို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာဝယ် — ယင်း ဝီထိစိတ္တက္ခဏတို့၌ ဤကား ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဤကား စက္ခုဝိညာဏ်၊ ဤကား သမ္ပဋိစိုဏ်း၊ ဤကား သန္တတိယန၊ ဤကား ဝုဋ္ဌော၊ ဤကား ပထမဇော။ ပ ။ ဤကား သတ္တမဇော၊ ဤကား ပထမတဒါရုံ၊ ဤကား ဒုတိယတဒါရုံဟု တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား စိတ်ဖြာ၍ မသိလျှင် တစ်ခုတည်းအဖြစ် စွဲယူမိလျှင် သန္တတိယန = နာမ် အစဉ်အတန်း အတုံးအခဲ ဖုံးနေ၏။ ဤကား ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဤကား စက္ခု ဝိညာဏ်။ ပ။ ဤကား ဒုတိယတဒါရုံ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုထိုဝီထိအတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ္တက္ခဏတိုင်းကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်-ဖြာ၍ ရှုနိုင်လျှင် သိမြင်လျှင် သန္တတိယန = နာမ်အစဉ်အတန်း အတုံးအခဲ ပြိုသွား၏။ ဝီထိမုတ်စိတ်တို့၌လည်း ဤကား ပဋိသန္ဓေ၊ ဤကား ပထမဘဝင်၊ ဤကား ဒုတိယဘဝင် — ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝီထိ၏ ပြင်ဘက်၌ ရှိသော စိတ္တက္ခဏတို့၌ စိတ္တက္ခဏတစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုနိုင်လျှင် သိမြင်လျှင် သန္တတိယန = နာမ်အစဉ်အတန်း အတုံးအခဲ ပြိုသွား ၏။ ထိုသို့ သန္တတိယန ပြိုအောင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည် ဖြစ်သည်။

၂။ သမူဟဃန = နာမ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ

စိတ္တနိယာမ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော နာမ်တရား တို့သည် စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ နာမ်ကလာပ်ဟူသော အုပ်စု အလိုက်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ တစ်လုံးချင်းဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားကား မရှိပေ။ ယင်း စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့၏ အုပ်စုကို သမူဟုတ်တရားဟုလည်းကောင်း နာမ်ကလာပ်ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဆို၏။ စိတ်စေတသိက်ဟူသော နာမ်တရားတို့သည် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၌ အနည်းဆုံး (၈)မျိုးသော နာမ်တရားတို့ ပေါင်းစုမှ ဖြစ်နိုင်၏။ ပုံစံဆိုရသော် စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် (၇)လုံး၊ ပေါင်း (၈)လုံး

တည်း။ ဤ (၈)လုံးအောက် သာလွန် ယုတ်လျော့သော နာမ်တရားအုပ်စုကား မရှိနိုင်တော့ပြီ။ ယင်း စိတ္တက္ခဏတစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကို “ဤကား ဖဿ၊ ဤကား ဝေဒနာ၊ ဤကား သညာ၊ ဤကား စေတနာ၊ ဤကား ဝိညာဏ်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် မသိခဲ့သော် တစ်ခုတည်းအဖြစ် စွဲယူခဲ့သော် သမူဟယန = နာမ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ ဖုံးနေသည် မည်၏။ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုတစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကို “ဤကား ဖဿ၊ ဤကား ဝေဒနာ၊ ဤကား သညာ၊ ဤကား စေတနာ၊ ဤကား ဝိညာဏ်” - ဤသို့ စသည်ဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်တွင်းဖောက်သိခဲ့သော် မြင်ခဲ့သော် ရှုနိုင်ခဲ့သော် သမူဟယန = နာမ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ ပြုသည် မည်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့လျှင် သမူဟယနဟူသော နာမ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည် ဖြစ်ပေသည်။

၃။ ကိစ္စယန = နာမ်လုပ်ငန်းကိစ္စ အတုံးအခဲ

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သန္တတိယန သမူဟယန ပြုရုံမျှဖြင့် မပြီးသေး၊ ကိစ္စယနပြုအောင်လည်း ဆက်လက်၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ကိစ္စယနဟူသည် စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အုပ်စုအလိုက် အတူယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော နာမ်တရားတို့တွင် -

၁။ ဖဿသည် အာရုံနှင့် အသိစိတ်ကို ပွတ်ချုပ်ထိခိုက်ခြင်း ဆက်စပ်ပေးခြင်းလုပ်ငန်းကိစ္စ ရှိ၏။ (သဃ်ဇူနရသော)

၂။ (သုခ) ဝေဒနာသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို လွန်စွာ တိုးပွားစေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ (သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟနရသံ။)

၃။ သညာသည် အာရုံကို နောက်ထပ်တစ်ဖန်သိအောင် အမှတ်အသားကို

ပြခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ (ပစ္စာဘိညာဏရသာ။)

၄။ စေတနာသည် ကြောင့်ကြဗျာပါရ ပြခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ (အာယူဟနရသာ။)

၅။ ဝိညာဏ်သည် အာရုံကိုရယူမှု = အာရုံကိုသိမှု၌ ပြဓာန်းသော ပဓာန ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏။ (ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ။)

ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတိုင်း၌ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းကိစ္စ အသီးအသီး ရှိကြ၏။ ထိုလုပ်ငန်း ကိစ္စများကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ မမြင်ဘဲ ကိစ္စတစ်ခုတည်းအဖြစ် စွဲယူခဲ့သော် ကိစ္စယန = နာမ်လုပ်ငန်းကိစ္စ အတုံးအခဲ မပြုပေ။ ကိစ္စတစ်ခုတည်းအဖြစ် မမြင်ဘဲ “ဤကား ဖဿ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား ဝေဒနာ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား သညာ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား စေတနာ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား ဝိညာဏ်၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတိုင်း နာမ်တရားတိုင်း၏ လုပ်ငန်းကိစ္စရပ် အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ မြင်ခဲ့သော် ကိစ္စယနဟူသော နာမ်လုပ်ငန်းကိစ္စ အတုံးအခဲ ပြုသွားပြီ ဖြစ်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရာ၌ ထိုကဲ့သို့ ကိစ္စယန = နာမ်လုပ်ငန်းကိစ္စ အတုံးအခဲ ပြုအောင်လည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤ စက္ခုဒွါရဝိထိအတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကား ရူပါရုံကိုသာ အာရုံပြုကြ၏။ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍သာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော နာမ်တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း စက္ခုဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုတို့မှာ အာရုံယူတတ်သော သာရမ္မဏတရားတို့သာ ဧကန်ဖြစ်ကြ၏။ ထို သာရမ္မဏမဓုဖြစ်ကြသည့် စက္ခုဒွါရဝိထိ နာမ်တရားတို့၌ သန္တတိယန၊ သမူဟယန၊ ကိစ္စယနဟု ယနသုံးပါး ရှိကြောင်းကို ရှင်းပြပြီးဖြစ်၏။

နောက်ထပ် နာမ်ပိုင်းတွင် အာရမ္မဏယနဟု ယနတစ်မျိုး ရှိနေပြန်၏။
ယင်းအာရမ္မဏယနနှင့် ပတ်သက်၍ ဤကျမ်း၏ ရှင်းလင်းချက်မှာ အောက်ပါ
အတိုင်းဖြစ်၏။

၄။ အာရမ္မဏယန - အာရုံယူတတ်သည့် နာမ်တရား အတုံးအစဲ

ဝိပဿနာနယ်၌ အရှုခံနာမ်တရားနှင့် ရှုတတ်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ်
ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရားဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဝိပဿနာအရာဝယ် အထူးသဖြင့်
ရှုတတ်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ် ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရားတို့မှာ အာရုံယူ-
တတ်သည့် သာရမ္မဏတရားများပင် ဖြစ်ကြ၏။ အရှုခံ နာမ်တရားဘက်၌-
လည်း သန္တတိယန၊ သမူဟယန၊ ကိစ္စယန ဟူသော ယနသုံးမျိုးလုံး ပြုရမည်
ဖြစ်၏။ ရှုတတ်သည့်ဉာဏ် ဦးဆောင်ပြဓာန်းသည့် ဝိပဿနာ နာမ်တရား-
ဘက်၌လည်း သန္တတိယန၊ သမူဟယန၊ ကိစ္စယနဟူသော ယနသုံးမျိုးလုံး
ပြုရမည် ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူ အရူပသတ္တကရှုနည်းများ၌လည်းကောင်း
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၆-၂၆၂။)၊ ဘင်္ဂဉာဏ် စသည့် အထက်ဝိပဿနာပိုင်းတို့၌လည်း-
ကောင်း -

ဉာတဗ္ဗ ဉာဏဗ္ဗ ဉဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇။)

၁။ **ဉာတ** - အမည်ရသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိရမည့်
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ
တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသည့် သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကိုလည်း
ကောင်း၊

၂။ **ဉာဏ** - အမည်ရသည့် ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ် ဦးဆောင်သည့်
နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊

ဤဉာတ-ဉာဏ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်၍ ဝိပဿ-
နာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းဉာဏ
အမည်ရသော ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရား

တို့မှာ ပုထုဇန့်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်များအဖို့ မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များပင် ဖြစ်ကြ၏။ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၌ နာမ်တရား(၁၂)လုံး၊ ဇော(၇)ကြိမ်ဝယ် တစ်ကြိမ် တစ်ကြိမ်၌ နာမ်တရား(၃၄-၃၃-၃၃-၃၂) ထိုက်သလို အသီးအသီးရှိမည် ဖြစ်၏။ နုနယ်သော တရုဏဝိပဿနာပိုင်းတွင် တဒါရုံကျ ခွင့်ရှိ၍ ဘင်္ဂဉာဏ်စသည့် အားကောင်းသည့် ဗလဝိပဿနာပိုင်းတွင် တဒါရုံ ကျခွင့် မရှိပေ။ ဤ၌ ရံခါ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဝိပဿနာဇောများလည်း ရှိတတ်၍ (၃၃)ဟု ဖော်ပြထား၏။ ရံခါ ပီတိ မပါသည်လည်း ရှိတတ်၍ (၃၃-၃၂)ဟု ဖော်ပြထား၏။

ယင်းရှုတတ်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ် ဦးဆောင်သည့် မနောဒွါရိကဇော ဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားဘက်၌လည်း -

- ၁။ ဤကား မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ ဤကား ပထမဇော၊ ဤကား ဒုတိယဇော စသည်ဖြင့် နာမ်သန္တတိ အစဉ်အတန်းကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သိသော် သန္တတိဃန ပြီသည် မည်၏။
- ၂။ ယင်း နာမ်သန္တတိအစဉ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ပါဝင်သော နာမ်တရားတို့ကို ဤကား ဖဿ ဤကား ဝေဒနာ ဤကား သညာ ဤကား စေတနာ ဤကား ဝိညာဏ် စသည်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ ၍ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်ခဲ့သော် သမူဟဃန ပြီသည် မည်၏။
- ၃။ ယင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရား အသီးအသီးတို့၏ ကိစ္စအထူးကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်ခဲ့သော် ကိစ္စဃန ပြီပြီ ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် အရှုခံ နာမ်တရားဘက်၌လည်း ဃနသုံးပါး၊ ရှုတတ်သည့် ဉာဏ်ဘက်၌လည်း ဃနသုံးပါး အသီးအသီးရှိ၏။ အရှုခံ နာမ်တရားဘက်၌ ဃနသုံးပါးကို သန္တတိဃန သမူဟဃန ကိစ္စဃနဟု အသီးအသီး ခေါ်ဆို၍ ရှုတတ်သည့် ဉာဏ်ဘက်၌ တည်ရှိသော ဃနသုံးပါးကို အာရမ္မဏဃနဟု

အမည်တစ်မျိုးတည်းဖြင့် ခေါ်ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

အာရုံကို ယူမှု၌ ကွဲပြားမှုရှိပါလျက် တစ်ခုတည်းအဖြစ် စွဲယူခဲ့သော် အာရမ္မဏယန ဖုံးနေသည်မည်၏။ အာရုံယူတတ်သော တရားတို့၏ အာရုံကို ယူရာ၌ ဤကား မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဤကား ပထမဇော ။ပ။ ဤကား သတ္တမဇော - ဤသို့ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဤကား ဖဿ ဤကား ဝေဒနာ ဤကား သညာ ဤကား စေတနာ ဤကား ဝိညာဏ် စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဤကား ဖဿ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား ဝေဒနာ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား သညာ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား စေတနာ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ဤကား ဝိညာဏ်၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ဤသို့ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ သိခဲ့သော် ကွဲပြားမှုရှိသည်ကို သိခဲ့သော် အာရမ္မဏယန အတုံးအခဲ ပြုပြီဖြစ်၏။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတည်းဟူသော ရုပ်ယန နာမ်ယနတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်း နိုင်ပါမှ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပါမှ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမှ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်မည်၊ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါမှ အနတ္တသို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်မည်။ အနတ္တသို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါမှလည်း မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာကြီးများက အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြခြင်း ဖြစ်၏။

နာနာဓာတုယော ဝိနိဗ္ဗုဇိတွာ ယနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကတေ အနတ္တလက္ခဏံ
ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၆။)

= အသီးအသီးသော ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်တို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတည်းဟူသော ရုပ်ယန နာမ်ယနကို တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးခြင်းကို ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်ရှိသော် **အနတ္တလက္ခဏာ = အနတ္တ ဓရာင်ခြည်တော်**

ဓနဝန်းသည် ဟုတ်မှန်တိုင်းသော မိမိ၏ သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် ယောဂီ-
ဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားစွာ တည်ရှိလာပေ၏။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၆။)

ဉာတ ဉာဏ အမည်ရသည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်
တင်၍ ရူပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမှ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်
အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် သုံးပါးလုံး ရင့်ကျက်ပါမှ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်
နိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၁။)တွင် ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိပေသည်။
ဃနပြုပါမှ အနတ္တသို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ရောက်နိုင်မည် ဖြစ်သဖြင့် ယောဂီ-
ဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဃနပြုရေးအတွက် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာ
ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန် နည်းအားဖြင့် ထပ်မံ၍ သိမ်းဆည်းရဦးမည်ဟု
မှတ်သားထားပါလေ။ (လက္ခဏာဒိစတုတ္ထပိုင်းတွင် ရှုပုံ ထင်ရှားလတ္တံ့။)

အပိုင်း (၆)

ဣရိယာပထပိုင်းနှင့် သမ္မဇဉ်ပိုင်း စသည်

ဣရိယာပထ သမ္မဇဉ် ရှုကွက်

အသင်သူတော်ကောင်းသည် -

- ၁။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုနိုင်သောအခါ သွားခိုက် ရပ်ခိုက် ထိုင်ခိုက် အိပ်ခိုက်ဟူသော ဣရိယာပထပိုင်းနှင့် ရှေ့သို့တက်ခြင်း၊ နောက်သို့ ဆုတ်ခြင်း၊ တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း၊ စောင်းဝှဲကြည့်ခြင်း၊ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်းစသော ထို သမ္မဇဉ်ရှုကွက်တို့၌လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ရှုပါ။
- ၂။ ရုပ်တရားများကို ရှုနိုင်သောအခါ ဣရိယာပထရှုကွက် သမ္မဇဉ်ရှုကွက် တို့၌လည်း ရုပ်တရားအားလုံးကိုပင် ရှုပါ။ (ရူပပရိဂ္ဂဟ)
- ၃။ နာမ်တရားများကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ဣရိယာပထရှုကွက် သမ္မဇဉ်ရှုကွက်တို့၌လည်း နာမ်တရားများကိုပင် ရှုပါ။ (အရူပပရိဂ္ဂဟ)
- ၄။ ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ = ရုပ်နာမ်ကို ခွဲနိုင်သော အခါ ဣရိယာပထရှုကွက် သမ္မဇဉ်ရှုကွက်တို့၌လည်း ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ = ရုပ်နာမ်ခွဲပါ။ (ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟ။)
- ၅။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားနိုင်သောအခါ ဣရိယာပထရှုကွက် သမ္မ-

ဇေယျကွက်တို့၌လည်း ရုပ်နာမ်ကိုပင် ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ (နာမရူပ-
ဝဝတ္ထာန။)

ထိုသို့သိမ်းဆည်းရှုပွားနိုင်ပါက ခန္ဓာငါးပါးရှုကွက်ဝင်သွားပြီဖြစ်သည်။
ရုပ်တရားကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း။ နာမ်တရားတို့ကား = စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ တည်
ရှိသော နာမ်တရားတို့ကား ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်ဟု (၄)စုံ ခွဲသော်
နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတည်း။ (ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ ရှိ
သော စေတသိက်အားလုံးသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏။) ရုပ်ခန္ဓာတစ်ပါး၊ နာမ်
ခန္ဓာလေးပါး၊ ပေါင်းသော် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ ခန္ဓာဟူသည် အစုအပုံကို ဆိုလို
သည်။

ထို့ကြောင့်အသင်သူတော်ကောင်းသည် -

- ၁။ သွားလျှင် ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၂။ ရပ်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၃။ ထိုင်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၄။ အိပ်လျှင် ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၅။ ရှေ့သို့တက်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၆။ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၇။ တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊ (စက္ခုဒွါရဝီထိ+မနောဒွါရဝီထိ)
- ၈။ စောင်းငဲ့ ကြည့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊ (စက္ခုဒွါရဝီထိ+မနောဒွါရဝီထိ)
- ၉။ ကွေးရာ၌ (= လက်ခြေတို့ကို ကွေးရာ၌) ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၀။ ဆန့်ရာ၌ (= လက်ခြေတို့ကို ဆန့်ရာ၌) ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၁။ ဒုက္ကဋ်ကို ကိုင်ဆောင်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၂။ သပိတ်ကို ကိုင်ဆောင်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၃။ သင်္ကန်းကို ကိုင်ဆောင်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၄။ စားရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၅။ သောက်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၂၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၄)

၁၆။ လျက်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၁၇။ ခဲရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၁၈။ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၁၉။ ကျင်ငယ်စွန့်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၀။ သွားရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၁။ ရပ်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၂။ ထိုင်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၃။ အိပ်ရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၄။ အိပ်ရာမှနိုးလာရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၅။ စကားပြောဆိုရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး၊

၂၆။ စကားမပြော ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ ခန္ဓာငါးပါး -

ဤသို့စသည်ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး ရှုကွက်ကို သဘောပေါက်ပါလေ။

(မဋ္ဌ၊ ၁၂၅၅-၂၇၅ - ကြည့်ပါ။)

ခန္ဓာငါးပါးရှုကွက်အမြွက်

**ဧတ္ထ ဟိ စက္ခု စေဝ ရူပဉ္စ ရူပက္ခန္ဓော၊ ဒဿနံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ တံ-
သမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒနက္ခန္ဓော၊ သညာ သညာက္ခန္ဓော၊ ဖဿဒိကာ
သင်္ခါရက္ခန္ဓော၊ ဝေမေတေသံ ပဉ္စနံ ခန္ဓာနံ သမဝါယေ ဣလောကနဝိလော-
ကနံ ပညာယတိ။** (မဋ္ဌ၊ ၁၂၆၇-၂၆၈။)

တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ
နာမ်တရားစုတို့ ဖြစ်ပေါ်သွားကြ၏။ ထိုတွင် စက္ခုဝိညာဏ်အစိုက်၌ ခန္ဓာ
ငါးပါးတို့မှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

၁။ စက္ခုပဿာဒနှင့် ရူပါရုံကား (= စက္ခုရှိ ၅၄-မျိုးသောရုပ်နှင့် ရူပါရုံကား)
ရူပက္ခန္ဓာတည်း။

၂။ ရူပါရုံကို မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

၃။ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

၄။ သညာကား သညာက္ခန္ဓာတည်း။

၅။ ဖဿ စေတနာ ဧကဂ္ဂတာ ဇီဝိတ မနသိကာရတို့ကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဤသို့လျှင် ဤခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်လတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းဝှဲကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

(မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၆၇-၂၆၈။)

စက္ခုဝိညာဏ်သည် ရှေ့က ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမပါဘဲ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ မရှိ၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်လျှင်လည်း ပရိတ္တာရုံဝိထိဖြစ်က ဝုဋ္ဌောသို့တိုင်အောင်၊ မဟန္တာရုံဝိထိဖြစ်က ဇောသို့တိုင်အောင်၊ အတိမဟန္တာရုံဝိထိဖြစ်က တဒါရုံသို့တိုင်အောင် ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်၌ ခန္ဓာငါးပါးရှုကွက်ကို ရှုရလျှင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ကြွင်းကျန်သော ဝိထိစိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌လည်း ခန္ဓာငါးပါးကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်သာဟု မှတ်သားပါလေ။ လက္ခဏာဟာရနေတ္ထိနည်း ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်းတို့ဖြင့် အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုသွားခြင်း ဖြစ်ပေသည်ဟုလည်း မှတ်သားပါလေ။

ရှုပုံခန့်ခန့်အမြဲ

အသင်သူတော်ကောင်းသည် စကြိုဦး တစ်နေရာ၌ မတ်တတ်ရပ်လျက် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပြီးလျှင် (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ရှေ့သို့ အနည်းငယ် သွားကြည့်ပါ။ ထိုသို့သွားစဉ် သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားနှင့် အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့တွင် —

၁။ သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားတို့ကို ပဓာနထား၍လည်းကောင်း၊

၂။ အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့ကို ပဓာနထား၍လည်းကောင်း၊

တစ်လှည့်စီ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ပဓာန-
အပ္ပဓာန ရုပ်တရားတို့ကို ခွဲခြားသိဖို့ ခွဲခြားရှုတတ်ဖို့ လိုပေသည်။

ခါ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရား

စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ရုပ်အတုများနှင့် ရောနှောလျက်ရှိသော -

- (က) ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ် = ကာယဝိညတ်ရုပ်လျှင် (၉)ခုမြောက်
ရှိသော ရုပ်ကလာပ် -
- (ခ) ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ် = ကာယဝိညတ် လ-
ဟုတာ စသည်လျှင် (၁၂)ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်ကလာပ် -

ဤနှစ်မျိုးသော ရုပ်ကလာပ်တို့ကား = တစ်နည်း ဤနှစ်မျိုးသော ရုပ်
ကလာပ်တို့၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော (၉)မျိုးသော ရုပ်သဘောတရား၊
(၁၂)မျိုးသော ရုပ်သဘောတရားတို့ကား ဣရိယာပထရှုကွက် သမ္ပဇဉေရှု-
ကွက်တို့၌ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်သဘောတရားတို့တည်း။ ထိုရုပ်တရားတို့
တွင် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်ကား လွန်ကဲလျက် ထက်မြက်
စူးရှလျက် ရှိပေသည်။ ယင်း သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲလျက် ထက်မြက်
စူးရှလျက်ရှိသော ဝါယောဓာတ်က ကာယဝိညတ်ရုပ် = ကိုယ်အမူအရာကို
ဖြစ်စေ၏။

၂။ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တရား

အထက်ပါ ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့မှ ကြွင်းကျန်သော ခန္ဓာအိမ်
တစ်ခုလုံး၌ တည်ရှိကြသော (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋာသတို့၌ အကျုံးဝင်ကုန်-
သော ရုပ်တရားတို့ကား အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့တည်း။
ဣရိယာပထ သမ္ပဇဉေ ရှုကွက်ပိုင်း၌ မပြဓာန်းသော ရုပ်တရားများဟူသာ
ဆိုလိုပေသည်။

သယ်ဆောင်တတ်သောရုပ် အသယ်ဆောင်ခံရသောရုပ်

ထိုတွင် ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့ကား ခန္ဓာအိမ်ဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်အပ်သော ကြွင်းကျန်သော ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ဟူသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားအစုတို့ကို သွားသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားတို့တည်း။ ဤ၌လည်း သယ်ဆောင်တတ်သော ဣရိယာပထရုပ်တို့သည် (= ကာယဝိညတ္တိနဝကကလာပ်၊ ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသကကလာပ် ရုပ်တို့သည်) အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့ကို တကယ်တမ်း သယ်ဆောင်နေသည်ကား မဟုတ်ကြလေကုန်။ သယ်ဆောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် နေရာ အသစ်အသစ်၌ အဆက်မပြတ် ဆက်ကာဆက်ကာ ပြောင်းရွှေ့ဖြစ်စေမှုကို ဆိုလိုပေသည်။ အကြောင်းမူ ပရမတ်အစစ်တို့ကား တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာမရှိဘဲ ဖြစ်သည့်နေရာ၌သာ ပျက်သွားကြသောကြောင့်တည်း။ သို့သော် နောက်ထပ် အကြောင်းမကုန်၍ အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပေးမှုကြောင့် အသစ်အသစ် ဆက်ကာဆက်ကာ ရွှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ်ဖြစ်နေသော ရုပ်တရားတို့ကား နေရာ အဟောင်းအဟောင်း၌ ထပ်၍ မဖြစ်တော့ဘဲ နေရာ အသစ်အသစ်၌သာ ပြောင်းရွှေ့ ဥပါဒ်ကြသည်။ ထိုသို့ နေရာ အသစ်အသစ်၌ ဆက်ကာဆက်ကာ ရွှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် အဆက်မပြတ် ပြောင်းရွှေ့ဥပါဒ်မှုကား သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားတို့တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲလျက်ရှိသော ကာယဝိညတ္တိနဝကကလာပ်ရုပ်တို့၏ စွမ်းအင်တည်း။

အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ကျန် (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြကုန်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့ကား အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့တည်း။ ဤတွင်လည်း ယင်း စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့သည် တကယ်တမ်း အသယ်ဆောင်ခံရသည်ကား မဟုတ်၊ အသယ်ဆောင် ခံရ-

သော အခြင်းအရာအားဖြင့် နေရာ အသစ်အသစ်၌ အဆက်မပြတ် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ရှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ပြောင်းရွှေ့ဖြစ်မှုကိုပင် ဆိုလိုသည်။

ထို့တွင် သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားများကို ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားခဲ့သော် အသယ်ဆောင်ခံရသော အပ္ပဓာနဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားခြင်း ကိစ္စသည်လည်း အစဉ်လိုက်၍ ပြီးစီးသွားနိုင်၏။ သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားတို့ကို ပဓာနထား၍ ရှုလျှင် အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်း လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့မြင်နိုင်သည် ရှုနိုင်သည် ရှုပြီး ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်ဖန် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့ကိုလည်း ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်ပြန်သည်။ အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့ကို ဦးစားပေး၍ = ပဓာနထား၍ ရှုခဲ့သော် သယ်ဆောင်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားများကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။ အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်ကို ဦးစားပေး၍ ရှုလျှင် သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်ကို ရှုပွားခြင်း ကိစ္စသည်လည်း အစဉ်လိုက်၍ ပြီးစီးသွားပေသည်။ (မဇ္ဈိမနိကာယ် - ကြည့်။)

ဇလာကူပမာ — လူတစ်ယောက်သည် ဆန်အိတ်တစ်အိတ်ကို ထမ်းဆောင်လာရာ၌ သယ်ဆောင်တတ်သော လူကို စူးစူးစိုက်စိုက် ကြည့်ရှုလိုက်ပါက အသယ်ဆောင်ခံရသော ဆန်အိတ်ကိုလည်း လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ တစ်ဖန် အသယ်ဆောင်ခံရသော ဆန်အိတ်ကို စူးစူးစိုက်စိုက် ကြည့်ရှုလိုက်ပါကလည်း သယ်ဆောင်တတ်သော လူကို လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့မြင်နိုင်ပြန်၏။ ဤ ဥပမာအတူ မှတ်သားပါ။ (ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ပြန်ကြည့်ပါ။)

ခန္ဓာငါးပါးရှုကွက် ရှုပ်နည်းစနစ်

အသင် သူတော်ကောင်းသည် အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့် အတိုင်း စင်္ကြံတစ်နေရာတွင် ရုပ်လျက် မိမိ ရရှိထားပြီးသည့် အမြင့်ဆုံးသမာဓိ ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြ သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ရှေ့သို့ အနည်းငယ် သွားကြည့်ပါ။ သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားနှင့် အသယ် ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့ကို တစ်လှည့်စီ ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်းရှုပွား ပါ။ ယင်း သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားနှင့် အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့ကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း။

ထိုသယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရားတို့ကို (= ကုရိယာပထ ရုပ်တရား တို့ကို) တိုက်ရိုက် ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော သွားလိုသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များကား နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတည်း။ ယင်းနာမ်ခန္ဓာလေးပါး = နာမ် တရားတို့ကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ် အစဉ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဇောစိတ်များမှာ ကုသိုလ်ဇောလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ကြိယာဇောလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အကုသိုလ်ဇောလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ (ပဉ္စဒွါရိက ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့ကား ကုရိယာပထရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြသောကြောင့် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။) ယင်း မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ၏ စိတ္တက္ခဏာတိုင်း၌ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးစီ ရှိ၏။ ယင်း စိတ္တက္ခဏာ အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော ဝေဒနာကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာကား သညာ- က္ခန္ဓာ၊ ကျန်စေတသိက်တို့ကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ အသိစိတ်ကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် ကုရိယာပထရုပ် (တစ်နည်း - သယ်ဆောင်တတ်သောရုပ်) အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တို့ကား ရူပက္ခန္ဓာ - ပေါင်းသော် ခန္ဓာငါးပါး တည်း။ ယင်း ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း ခန္ဓာငါးပါးကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားပါ။ ဤသို့လျှင် ထိုထို ကုရိယာပထအခိုက် သမ္ပဇဉ်အခိုက်

တို့၌ -

- ၁။ ရူပ ပရိဂ္ဂဟ = ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊
- ၂။ အရူပ ပရိဂ္ဂဟ = နာမ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊
- ၃။ ရူပါရူပ ပရိဂ္ဂဟ = ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းခြင်း၊
- ၄။ နာမရူပ ဝဝတ္ထာန = နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း၊

ဤ လုပ်ငန်းခွင်ကြီး (၄)ရပ်ကို ဆက်လက်၍ ပြုကျင့်ပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်သောအခါ လိုက်နာပြုကျင့်နိုင်သောအခါ ရှေ့သို့တစ်ဆင့် တက်၍ လိုက်နာပြုကျင့်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်ပင် လျှင် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်၌ ဤသို့ မိန့်ကြားထားတော်မူ၏။

ရှေ့သို့ တစ်ဆင့်တက်ရန် ရှုကွက်

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ၊၁၊၇၃။)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ၊၁၊၇၅ . . .)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ၊၁၊၇၆။)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ၊၁၊၇၇။)

ဤ အထက်ပါ ပါဠိတော်များ၌ ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မဟူသော

ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို —

- ၁။ အဇ္ဈတ္တ၌လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်းကောင်း၊
- ၃။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်းကောင်း၊

ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားထားတော်မူပေသည်။ တစ်ဖန် အဋ္ဌကထာတို့ကလည်း “မြီရာ၌ သံပတ်၊ တင်းရာ၌ သပ်ပင်း”ဟူ၏သို့ ဘုရားဟော ဒေသနာတော်ကြီးများကို ခိုင်ခံ့သည်ထက် ပို၍ ခိုင်ခံ့အောင် ဤသို့ ညွှန်ကြားထားတော်မူပြန်၏။

ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓအဇ္ဈတ္တဒဿနမက္ကေနဝ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ၊ တသ္မာ ပရဿ ခန္ဓေပိ အနုပါဒိက္ကသင်္ခါရေပိ အနိစ္စ ဒုက္ခမနတ္ထာတိ ပဿတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၀။)

အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါး သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံ သက်သက်မျှဖြင့် ကား ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ် အရိယမဂ်ဉာဏ်၏ ထ မြောက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ဗဟိဒ္ဓကိုလည်း ဝိပဿနာ ရှုရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဗဟိဒ္ဓ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သက်မဲ့ အနုပါဒိက္ကသင်္ခါရ တရားတို့ကိုလည်းကောင်း အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း ရှုပါ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၀။)

[ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ - သင်္ခါရအာရုံမှ ထမြောက်၍ သင်္ခါရတရား တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်ဘက်သို့ တစ်ဟုန်ထိုး ထမြောက်ပြေးသွားသော မဂ္ဂဝိထိစိတ်အစဉ်နှင့် ထိုမဂ္ဂဝိထိ၏ ရှေး၌ ကပ်လျက်ရှိသော နှစ်ခုသုံးခုသော မနောဒွါရိက ဝိပဿနာဇောဝိထိ စိတ်အစဉ် တို့ကို ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဟု ခေါ်ဆိုသည်။]

**တသ္မာ သသန္တာနဂတေ သပ္ပဓမ္မေ၊ ပရသန္တာနဂတေ စ တေသံ သန္တာ-
နဝိဘာဂံ အကတ္တာ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝသာမညတော သမ္ပသနံ အယံ သာဝကာနံ
သမ္ပသနဓာရော။** (ဥပရိပဏ္ဏာသ - အနုပဒသုတ္တန်ဋီကာ။)

ဤအထက်ပါ ဋီကာဆရာတော်၏ သတ်မှတ် ညွှန်ကြားတော်မူချက်နှင့် အညီ သာဝကပါရမီဉာဏ် အရာဝယ် ဗဟိဒ္ဓကို ရှုရာ၌ ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ဦးဖြူ ဦးနီ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်မှုကို မ ပြုဘဲ ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန်ပေါင်းစုခြုံငုံ၍သာ သက်ရှိခန္ဓာငါးပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ အနုပါဒိဏ္ဏသင်္ခါရ အမည်ရသည့် သက်မဲ့ ဥတုဇရုပ်တို့ကို လည်းကောင်း ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရ၏။ တစ်ယောက်ချင်း ခွဲ၍ ရှုဖို့ မလို ဟု သိရှိပါလေ။

ဗဟိဒ္ဓ၌ ရှုပ်ခနစ် အမြဲက

အသင် သူတော်ကောင်းသည် အဇ္ဈတ္တ၌ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရား- တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားပြီးသောအခါ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို စတင်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွား နိုင်ပေပြီ။ အဇ္ဈတ္တ၌ ခန္ဓာငါးပါးကို ရှုပြီးမှ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါးကို ရှုရမည်ဟု ဤ သို့ကား အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ ဤစာမူ၌ အဇ္ဈတ္တဝယ် ခန္ဓာငါးပါးကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားပုံကို ဖော်ပြပြီးမှ ဗဟိဒ္ဓ၌ ခန္ဓာငါးပါးကို သိမ်းဆည်းပုံကို ဖော်ပြနေသောကြောင့်သာ ဤသို့ ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ခန္ဓာငါးပါးကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အဇ္ဈတ္တကစ၍ သိမ်းဆည်းသော ယော- ဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်လည်းရှိ၏။ ဗဟိဒ္ဓက စ၍ သိမ်းဆည်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် လည်းရှိ၏။ အဇ္ဈတ္တက စ၍ ခန္ဓာငါးပါးကို သိမ်းဆည်းသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အဇ္ဈတ္တ ခန္ဓာငါးပါး သက်သက်ကို ဝိပဿနာ ရှုရုံမျှဖြင့် အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်သောကြောင့် ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါးနှင့် အနုပါ- ဒိဏ္ဏသင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည်သာ ဖြစ် သည်။ အလားတူပင် ဗဟိဒ္ဓက စ၍ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို (ခန္ဓာငါးပါးနှင့် အနုပါဒိ-

ဣန္ဒြေသင်္ခါရတရားတို့ကို) စတင်၍ သိမ်းဆည်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်း ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါး သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့် အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ခြင်းကြောင့် အဇ္ဈတ္တ ခန္ဓာငါးပါးကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၂၇၀-၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၃၀၀ - ကြည့်ပါ။)

- ၁။ လိုအပ်ပါက ရှေ့ဦးစွာ သမာဓိကို ပြန်လည်၍ ထူထောင်ပါ။
- ၂။ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အားကောင်းလာသောအခါ အဇ္ဈတ္တ၌ ရုပ်တရားတို့ကို တစ်ဖန် ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ ထိုနောင် ယင်းလင်းရောင်ခြည်၏ အကူအညီဖြင့် ဝတ်ထားသော အဝတ်သင်္ကန်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

ဤ အချိန်အခါမျိုး၌ အဝတ်သင်္ကန်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုနိုင်လျှင်ပင် လွယ်လွယ်ကူကူနှင့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အောင်မြင်မှု မရရှိပါက အဇ္ဈတ္တ၌ ရုပ်တရားတို့ကို တစ်ဖန် ပြန်သိမ်းဆည်း၍ အဝတ်သင်္ကန်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ပြန်လည်သိမ်းဆည်းပါ။ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို သိမ်းဆည်းနိုင်၍ ဓာတ်အစုအပုံ အတုံးအခဲကို တွေ့ရှိသောအခါ အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် လင်းရောင်ခြည် အကူအညီဖြင့် စိုက်ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ အဝတ်သင်္ကန်းကို မမြင်တော့ဘဲ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစု အနေဖြင့်သာ တွေ့ရှိနေပေလိမ့်မည်။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဓာတ်ခွဲပါ။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်တို့မှာ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဥတုခေါ်သည့် တေဇောဓာတ်ကြောင့် ဘုတ်အဆက်ဆက် ရိုက်ခတ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေသည့် ဥတုဇ ဩဇဗ္ဗမက ရုပ်တရားတို့သာတည်း။ ဤနည်းဖြင့် သက်မဲ့လောကတစ်ခုလုံးသို့ ဉာဏ်ကို တဖြည်းဖြည်း ဖြန့်ကြက်၍ သစ်ပင် ရေ မြေ တောတောင် ရွှေ ငွေ စိန် ကျောက် စသည့် သက်မဲ့လောက၌ တည်ရှိသော ဓာတ်-

ကြီးလေးပါးကို စိုက်၍ ရှူပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုသာ တွေ့မြင်သောအခါ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ယင်း ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဓာတ်ခွဲလျက် ပရမတ္ထရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း သက်မဲ့လောက၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့မှာ ဥတုဇ သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ်နှင့် အသံပါသော် ဥတုဇ သဒ္ဓနဝကကလာပ် (၂)မျိုးသာတည်း။

တစ်ဖန် အသင်သူတော်ကောင်းသည် အဇ္ဈတ္တ၌ ရှုသည့် ပုံစံအတိုင်း ပင် ဗဟိဒ္ဓ သက်ရှိလောကဝယ် (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်အစစ်နှင့် ရုပ်အတုများကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ရှေ့ဦးစွာ အနီး၌ တည်ရှိသော သက်ရှိလောကက စ၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ဥပမာ - အဇ္ဈတ္တ မျက်စိ၌ (၅၄) မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဗဟိဒ္ဓ အနီးဝန်းကျင်၌ တည်ရှိသော သက်ရှိလောက၏ (ယောက်ျား မိန်းမ ဦးဖြူ ဦးနီ စသည်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ သာမန် ပေါင်းစုခြုံငုံ၍) မျက်စိဝယ် တည်ရှိသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ဘာဝနာစွမ်းအင် ကြီးမားအောင် အရှိန်အဝါ အားကောင်းအောင် အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့် သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ကြွင်းကျန်သော (၅)ဒွါရနှင့် (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ ပုံစံတူပင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ထိုနောင် (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်အစစ် ရုပ်အတုအားလုံးကို ခြုံငုံ၍ ရုပ်တရား ရုပ်တရားဟု အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ထိုနောင် တစ်စတစ်စ တိုးချဲ့၍ ပုံစံတူပင် ရှုပါ။ (၃၁)ဘုံကို ခြုံငုံ၍ စွမ်းနိုင်ပါက အနန္တစကြဝဠာသို့တိုင်အောင် ဖြန့်ကြက်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါမှ ဘာဝနာစွမ်းအား ကြီးမားနိုင်သည်ကို သတိပြုပါ။

ထိုနောင် နာမ်တရားများကိုလည်း အဇ္ဈတ္တ၌ သိမ်းဆည်း ရှုပွားသည့် ပုံစံနည်းစနစ်အတိုင်း (၆)လိုင်းလုံး ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ပုံစံဆိုရသော် အဇ္ဈတ္တဝယ် ရူပါရုံလိုင်း နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ - စက္ခုဒွါရနှင့် မနောဒွါရကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ရုပ်ကလာပ်အများစု၏ သို့မဟုတ် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ ရူပါရုံအရောင်ကို အာရုံယူ၍ ယောနိသော

မနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရ အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ကုသိုလ်ဇော စောသည့် စက္ခုဒွါရီထိ မနောဒွါရီထိ အကောင်းအုပ်စု နာမ် တရား၊ အကုသိုလ်ဇော စောသည့် စက္ခုဒွါရီထိ မနောဒွါရီထိ မကောင်း အုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားသည့် နည်းစနစ်အတိုင်း -

ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း - မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ စက္ခုအကြည် ဘဝင်- မနောအကြည် ရူပါရုံ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြမ်းဝေဖန်မှု မပြုဘဲ ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံလျက် -

၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ် = စက္ခုဒွါရနှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် = မနော ဒွါရကို ပြိုင်တူထင်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် -

၂။ ရုပ်ကလာပ်အများစု၏ သို့မဟုတ် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ ရူပါရုံအရောင် ကို အာရုံယူ၍ -

ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရ အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု စက္ခုဒွါရီထိ မနော ဒွါရီထိ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ သဒ္ဓါရုံလိုင်း စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ ဤနာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် အပိုင်း၌လည်း အနီးမှ သည် အဝေးသို့ (၃၁)ဘုံကို ခြုံငုံ၍ စွမ်းနိုင်ပါက အနန္တစကြဝဠာသို့ တိုင်- အောင် ဉာဏ်ကို ဖြန့်ကြက်၍ သိမ်းဆည်းနိုင်သည်တိုင်အောင် တစ်စတစ်စ တိုးချဲ့၍ တိုးချဲ့၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ဤနာမ်ပိုင်း၌လည်း အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ အပြန်ပြန် အလှန်လှန် သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါမှ ဘာဝနာစွမ်းအင် အရှိန်အဝါသည် အားကောင်းလာမည် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုသို့ ဗဟိဒ္ဓ၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရာ၌ ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ဦးဖြူ ဦးနီ စသည်ဖြင့် သန္တာန် ခွဲခြား ဝေဖန်မှု မပြုဘဲ ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီသောအားဖြင့်သာ သာမန် ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ ရှုရ၏။ ဗဟိဒ္ဓ၌ (၃၂)ကောဠာသတို့ကို ရှုသည့်အပိုင်း၌ သတ္တဝါ တစ်ဦး၏ သန္တာန်၌ တည်ရှိသော (၃၂)ကောဠာသတို့ကို ရှု၍ ရနိုင်သဖြင့်

ဗဟိဒ္ဓ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရာ၌ သတ္တဝါတစ်ဦးချင်း၏ သန္တာန်ဝယ် (၃၂)ကောဋ္ဌာသ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားအဝင်အပါ ရုပ်အားလုံးကို ခြုံ၍ရှုသော် ရှု၍ ရရှိနိုင်သေး၏။ နာမ်တရားပိုင်း၌ကား ဝိပဿနာအရာဝယ် တစ်ဦး၏ စိတ်ကို တစ်ဦးက ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မသိနိုင်။ တစ်ဦး၏ စိတ်ကို တစ်ဦးက အတိအကျ သိရှိနိုင်မှုမှာ သူတစ်ပါး၏ စိတ်ကို သိသော ပရမိတ္ထ-ဝိဇာနနအဘိညာဏ်၏ အရာသာဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရာကား မဟုတ်ပေ။ ဝိပဿနာအရာ၌ကား ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မခွဲဝေဘဲ ခြုံငုံ၍သာ ရှုရသည်။ ဤကား သာဝကတို့၏ သမ္မသနစာရခေတ် = လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ထိုက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ နယ်မြေ ဖြစ်သည်။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကြီး အောင်မြင်ပါက အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌

- ၁။ ရုပ်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း (၆-ဒွါရ ၄၂-ကောဋ္ဌာသ)
- ၂။ နာမ်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း (၆-လိုင်းလုံး)
- ၃။ ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းခြင်း = ရုပ်နာမ် ခွဲခြင်း (၆-လိုင်းလုံး)
- ၄။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း (၆-လိုင်းလုံး)

ဤလုပ်ငန်းခွင်ကြီး (၄)ရပ်ကို အဆင့်ဆင့် ပြုကျင့်ပါ။

ရှေ့သို့ တစ်ဆင့်တက်ရန်

အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် နှစ်မျိုးလုံးတို့၌ ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ နာမ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းဟူသော ဤလုပ်ငန်းခွင်ကြီး (၄)ရပ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ပြုကျင့်ပြီးသောအခါ ရှေ့သို့ တစ်ဆင့်တက်၍ လိုက်နာ ပြုကျင့်ရမည့် ကျင့်စဉ်ကို အောက်ပါအတိုင်း ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားထားတော်

မူပြန်၏။

**သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ
ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။**
(မ၊၁၊၇၃။)

(ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၌လည်း ပုံစံတူပင် ဟောကြားထားတော်မူပေ
သည်။)

ဤအပိုင်းတွင် ဘုရားရှင်သည် -

၁။ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန

၂။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန

ဤ ဒဿနနှစ်မျိုးသို့ ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်
ရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည်။

၁။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ - အစရှိသော အကြောင်း
တရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ
ကိုလည်းကောင်း (= ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနတည်း။)

၂။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ - အစရှိသော အကြောင်း
တရားတို့၏ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်း
ဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် (= အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့်
ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့်) ခန္ဓာငါးပါး အကျိုး ဝိပါကဝဋ်တရားတို့၏
ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ဆွယ်တွင် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သောအားဖြင့်
ချုပ်ငြိမ်းခြင်း = အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းပုံကိုလည်း-
ကောင်း (= ပစ္စယတော ဝယဒဿနတည်း။)

၃။ အကြောင်း-အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ ဖြစ်မှု ဥပါဒ်ကိုလည်းကောင်း
(= ခဏတော ဥဒယဒဿနတည်း။)

၄။ အကြောင်း-အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ ခဏမစဲ တသေသေ ပျက်မှုဘင်ကို

လည်းကောင်း (= ခဏတော ဝယဒဿနတည်း။)

ဤ (၄)မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် ယင်း ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားထားတော်မူပေသည်။ ဤအပိုင်းတွင် -

၁။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်

၂။ သမ္မသနဉာဏ်

၃။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် -

ဤဉာဏ် (၃)မျိုးတို့ကို တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်းပြု၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ တစ်ဖန် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်း၌လည်း ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ၊ အဒ္ဓါနပရိဂ္ဂဟဟု ပရိဂ္ဂဟနှစ်မျိုး ပါဝင်လျက်ရှိ၏။

ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ - ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဤ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော အကျိုးငါးပါး ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်းသည့် အပိုင်းသည် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟပိုင်းတည်း။

အဒ္ဓါနပရိဂ္ဂဟ - အတိတ် အနာဂတ် အဆက်ဆက်၌လည်း ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားနှင့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် အပိုင်းသည်ကား အဒ္ဓါနပရိဂ္ဂဟပိုင်းတည်း။ ယင်းပရိဂ္ဂဟ နှစ်မျိုးလုံးကို ပင် တစ်ပေါင်းတည်းပြု၍ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကင်္ခါ-ဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိပိုင်းဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုပေသည်။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိအောင် အားထုတ်ပုံ စနစ်များကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်းရှုကွက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းရှုကွက်ဖြင့် လည်းကောင်း ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို ပွားများနေသည်မည်ပုံ

**ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓန္တပဒဿနမတ္ထေနော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ အဇ္ဈပမ္ဘိ
ဒဋ္ဌပ္ပမေဝ၊** (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၀။)

ရုပ်တရားသက်သက်ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်သို့ တင်၍ ဝိပဿနာ
ရှုရုံ သက်သက်မျှဖြင့်ကား အရိယမဂ်ဉာဏ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင် = ဝုဋ္ဌာန-
ဂါမိနိဝိပဿနာ မဖြစ်နိုင်။ နာမ်တရားကိုလည်း လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်သို့
တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာ
ဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို စတင်၍ နှလုံးသွင်းရာ သိမ်း-
ဆည်းရာ၌ -

၁။ ရုပ်တရားက စ၍ နှလုံးသွင်း သိမ်းဆည်းလည်း ရနိုင်၏။

၂။ နာမ်တရားက စ၍ နှလုံးသွင်း သိမ်းဆည်းလည်း ရနိုင်၏။

ထိုတွင် ရုပ်တရားကစ၍ နှလုံးသွင်းမှု သိမ်းဆည်းမှုမှာ သမထယာနိက
ပုဂ္ဂိုလ် ဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ် နှစ်မျိုးလုံးတို့အတွက် ဖြစ်နိုင်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၂။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၅၃ - ကြည့်ပါ။)

**ပရိဂ္ဂဟိတော ရူပကမ္မဋ္ဌာနနတိ ဣဒံ ရူပမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ
သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ အဇ္ဈပမုခေန ပန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန သမ-
ထယာနိကဿ ဣစ္ဆိတဗော၊ သော စ ပဌမံ ဈာနင်္ဂါနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တတော
ပရံ သေသဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။** (မဇ္ဈိမ၊ ၁၊ ၃၆၉။)

ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော
ရုပ်နာမ်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် သုဒ္ဓ
ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်အား အလိုရှိအပ်၏။ ဤသဘောတရားကို ရည်-

ရွယ်တော်မူ၍ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းပြီး ဖြစ်ရမည်ဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ သို့သော် နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည်ကား ယေဘုယျအားဖြင့် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် အလိုရှိအပ်ပေ၏။ ထို သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ရှေ့ဦးစွာ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီး၍ ထိုမှနောက်၌ ကြွင်းကျန်ကုန်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် တကွ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရ အမည်ရသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရ၏။ (မဇ္ဈိမ၊ ၃၆၉။)

ဤ သတ်မှတ်ချက်အရ နာမ်တရားက စ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံ ဖြစ်ကြသည့် ရုပ်နာမ်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အတွက်သာ ဖြစ်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂။ မဟာဇီ၊ ၂၃၅၃-လည်း ကြည့်ပါ။)

ထိုသို့ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သည့် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ရုပ်တရားကစ၍ သိမ်းဆည်းလျှင်လည်း ရုပ်တရားသက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့် အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ခြင်းကြောင့် ရုပ်တရားကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရမည် ဝိပဿနာရှုရမည်သာ ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် နာမ်တရားက စ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်သည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌လည်း နာမ်တရားသက်သက်ကို ဝိပဿနာ ရှုနေရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်ဉာဏ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ခြင်းကြောင့် ရုပ်တရားကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရမည် ဝိပဿနာရှုရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤ ကျမ်းစာ၏ အစပိုင်းတွင် — “အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပရိညာပညာသုံးမျိုးဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိက ဒုက္ခမကုန်နိုင်” ဟု အပရိဇာနနသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင်၏ ဟောကြားတော်မူချက်ကို ဖော်ပြ

ခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။

ဘုရားရှင်ကလည်း အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားကို ပရိညာပညာသုံးမျိုးဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိက ဒုက္ခမကုန်နိုင်ဟု ဟောတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာကလည်း - “ရုပ်သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့် အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်၊ နာမ်သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်၊ ရုပ်တရားကို ရှုရာ၌ ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ နာမ်တရားကို ရှုရာ၌ ရုပ်တရားကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ် ဟူသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ဝိပဿနာရှုပါ”ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၇၀-၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၀-၃၀၁။) ထိုဘုရားဟောနှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကား ဂင်္ဂါရေနှင့် ယမုနာရေ ရောသကဲ့သို့ တစ်သားတည်း ညီညွတ်လျက်ပင် ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာကြီးများက သတိပဋ္ဌာန်ကို အောက်ပါအတိုင်း အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြသည်။

၁။ ဣတိ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ပုပ္ဖဘာဂေ နာနာစိတ္တေသုလဗ္ဘန္တိ။ အညေနော ဟိ စိတ္တေန ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ အညေန ဝေဒနံ၊ အညေန စိတ္တံ၊ အညေန ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခယော ပန ဧကစိတ္တေယေဝ လဗ္ဘန္တိ။ အာဒိတော ဟိ ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ အာဂတဿ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ကာယာနုပဿီ နာမ၊ ဝိပဿနံ ဥဿုတ္တာပေတွာ အရိယမဂ္ဂံ ပတ္တဿ မဂ္ဂက္ခယော မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ကာယာနုပဿီ နာမ။

၂။ ဝေဒနံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ၊

၃။ စိတ္တံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ၊

၄။ ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ အာဂတဿ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ ဓမ္မာနု-

ပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ဓမ္မာနုပဿီ နာမ၊ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိယမဂ္ဂံ ပတ္တဿ မဂ္ဂက္ခဏေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ ဓမ္မာနုပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ဓမ္မာနုပဿီ နာမ၊ ဧဝံ တာဝ ဒေသနာ ပုဂ္ဂလေ တိဌတိ။

၁။ ကာယေ ပန သုဘန္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ကာယပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတိတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ၊

၂။ ဝေဒနာယ သုခန္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတိတိ ဝေဒနာနုပဿနာ နာမ၊

၃။ စိတ္တေ နိစ္စန္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ စိတ္တပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတိတိ စိတ္တာနုပဿနာ နာမ၊

၄။ ဓမ္မေသု အတ္တာတိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ဓမ္မပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတိတိ ဓမ္မာနုပဿနာ နာမ၊

ဣတိ ကောဝ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ စတုကိစ္စသာဓနဋ္ဌေန စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။ တေန ဝုတ္တံ “လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဧကစိတ္တေယေဝ လဗ္ဘန္တိ”တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၇၃-၂၇၄။)

ဘုရားရှင်သည် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဒေသနာတော်ကို သမထနှင့် ဝိပဿနာနှစ်မျိုးကို ပေါင်းစပ်လျက် သမထဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဝေဒနာနုပဿနာ စိတ္တာနုပဿနာ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဒေသနာတော်တို့ကို သမထနှင့် မရောယှက်ဘဲ ဝိပဿနာ သက်သက်၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဤသို့လျှင် ဤလေးပါးကုန်သော သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ အမျိုးမျိုးသော စိတ်တို့၌ ရအပ်ကုန်၏။ မှန်ပေသည် -

၁။ ကာယကို သိမ်းဆည်းတတ်သော စိတ်ကား တစ်မျိုး တခြား တစ်ပါး သာတည်း။

၂။ ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းတတ်သော စိတ်ကား တစ်မျိုး တခြား တစ်ပါး

သာတည်း။

၃။ စိတ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော စိတ်ကား တစ်မျိုး တခြား တစ်ပါး သာတည်း။

၄။ ဓမ္မသဘောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော စိတ်ကား တစ်မျိုး တခြား တစ်ပါးသာတည်း။

သို့သော် ဤ သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးတို့ကို လောကုတ္တရာ အရိယ မဂ်ခဏ၌ တစ်ခုတည်းသော စိတ်၌သာလျှင် ရအပ်ကုန်၏။ မှန်ပေသည် -

၁။ ရှေးဦးအစ၌ ကာယကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးတက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် **ကာယာနုပဿနာ** မည်၏။ ထို သတိနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **ကာယာနုပဿီ** မည်၏။ ဝိပဿနာကို လုံ့လကြိုး- ကုတ် အားထုတ်၍ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် ၏ အရိယမဂ်ခဏ၌ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် **ကာယာနုပဿနာ** မည်၏။ ထိုသတိနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် **ကာယာနုပဿီ** မည်၏။
[(ကာယ = ရူပကာယ + နာမကာယ) ကာယောတိ ဓမ္မ ကာယာ - နာမ- ကာယော ၈ ရူပကာယော ၈၊ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ-၁၈၁။)]

၂။ ရှေးဦးအားထုတ်စ၌ ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ ၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးတက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာဉာဏ် နှင့်ယှဉ်သော သတိသည် **ဝေဒနာနုပဿနာ** မည်၏။ ထိုသတိနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **ဝေဒနာနုပဿီ** မည်၏။ ဝိပဿနာကို လုံ့လကြိုး- ကုတ် အားထုတ်၍ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် ၏ အရိယမဂ်ခဏ၌ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် **ဝေဒနာနုပဿနာ** မည်၏။ ထိုသတိနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည် **ဝေဒနာနုပဿီ** မည်၏။

၃။ ရှေးဦးအားထုတ်စ၌ စိတ်ကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးတက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်

ယှဉ်သော သတိသည် **စိတ္တာနုပဿနာ** မည်၏။ ထိုသတိနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **စိတ္တာနုပဿီ** မည်၏။ ဝိပဿနာကို လုံ့လကြိုး-
ကုတ် အားထုတ်၍ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်
၏ အရိယမဂ်ခဏ၌ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် **စိတ္တာနုပဿနာ**
မည်၏။ ထိုသတိနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **စိတ္တာနုပဿီ**
မည်၏။

၄။ ရှေးဦးအားထုတ်စဉ် ဓမ္မသဘောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်-
ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးတက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏
ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် **ဓမ္မာနုပဿနာ** မည်၏။ ထိုသတိ
နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **ဓမ္မာနုပဿီ** မည်၏။ ဝိပဿနာကို
လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်၍ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်လာသော ယောဂါဝ-
စရပုဂ္ဂိုလ်၏ အရိယမဂ်ခဏ၌ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် **ဓမ္မာနု-
ပဿနာ** မည်၏။ ထိုသတိနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **ဓမ္မာနု-
ပဿီ** မည်၏။

ဤသို့လျှင် ရှေးဦးစွာ အရိယမဂ်သို့လာရာ ဝိပဿနာလမ်းကြောင်း၏
အစွမ်းဖြင့် အထူးပြု၍ သတိပဋ္ဌာန ဒေသနာသည် ကာယာနုပဿီပုဂ္ဂိုလ်
ဝေဒနာနုပဿီပုဂ္ဂိုလ် စိတ္တာနုပဿီပုဂ္ဂိုလ် ဓမ္မာနုပဿီပုဂ္ဂိုလ်ဟု ပုဂ္ဂိုလ်၌
တည်နေပေသည်။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန နည်းတည်း။ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနနည်းအားဖြင့်ကား
အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားပါလေ။

၁။ ကာယ၌ သုဘ = တင့်တယ်၏ဟု ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် စွဲယူမှုဖြစ်
ခြင်းကို ပယ်တတ်သော ကာယကို သိမ်းဆည်းတတ် ပိုင်းခြားယူတတ်သော
သတိသည် အရိယမဂ်ကြောင့် ပြီးစီးပြည့်စုံရ၏။ ထိုကြောင့် ထိုသတိသည်
ကာယာနုပဿနာ မည်၏။

၂။ ဝေဒနာ၌ သုခဟူ၍ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် စွဲယူမှုဖြစ်ခြင်းကို ပယ်တတ်
သော ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းတတ် ပိုင်းခြားယူတတ်သော သတိသည် အရိယ

မဂ်ကြောင့် ပြီးစီးပြည့်စုံရ၏။ ထိုကြောင့် ထိုသတိသည် **ဝေဒနာနုပဿနာ** မည်၏။

၃။ စိတ်၌ နိစ္စဟူ၍ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် စွဲယူမှု ဖြစ်ခြင်းကို ပယ်တတ်သော စိတ်ကို သိမ်းဆည်းတတ် ပိုင်းခြားယူတတ်သော သတိသည် အရိယမဂ်ကြောင့် ပြီးစီးပြည့်စုံရ၏။ ထိုကြောင့် ထိုသတိသည် **စိတ္တာနုပဿနာ** မည်၏။

၄။ ဓမ္မသဘောတရားတို့၌ အတ္တဟု ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် စွဲယူမှုဖြစ်ခြင်းကို ပယ်တတ်သော ဓမ္မသဘောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ် ပိုင်းခြားယူတတ်သော သတိသည် အရိယမဂ်ကြောင့် ပြီးစီးပြည့်စုံရ၏။ ထိုကြောင့် ထိုသတိသည် **ဓမ္မာနုပဿနာ** မည်၏။

ဤသို့လျှင် တစ်ခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် သုဘ၊ သုခ၊ နိစ္စ၊ အတ္တဟု စွဲယူတတ်သော ဝိပလ္လာသတရားတို့ကို ပယ်ခြင်းတည်းဟူသော လေးမျိုးသော ကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဟူသော အမည်လေးမျိုးတို့ကို ရရှိပေ၏။ ထို့ကြောင့် “ထိုသတိကို လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်ခဏ၌ တစ်ခုတည်းသော စိတ်၌သာလျှင် ရအပ်ကုန်၏” ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၇၃-၂၇၄။)

အလုံးစုံသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ပရိညာ ပညာသုံးမျိုးဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိပါက အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင် = သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ မကုန်နိုင် ဟူသော ဒေသနာတော်များနှင့် လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါး သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်၊ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာငါးပါး သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်၊ ရုပ်တရား သက်သက်ကို ဝိပဿနာ ရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်၊ နာမ်တရား သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်များနှင့် လည်းကောင်း

ညှိနှိုင်း၍ **သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး**ကို အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားပါ။

၁။ ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုခဲ့သော် **ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများ အားထုတ်နေသည် မည်ပေသည်။

၂။ တစ်ဖန် အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ နည်းသုံးနည်းတို့တွင် ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့တင်၍ ဝိပဿနာရှုခဲ့သော် **ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများ အားထုတ်နေသည် မည်ပေသည်။

၃။ အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုခဲ့သော် **စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများအားထုတ်နေသည် မည်ပေသည်။

၄။ ဖဿကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုခဲ့သော် **ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်**ကို ပွားများ အားထုတ်နေသည် မည်ပေသည်။ နိဝရဏငါးပါးတို့ကို အဦးမူ၍၊ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးတို့ကို အဦးမူ၍ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်း၊ သစ္စာနည်း စသည်တို့ဖြင့် ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုလျှင်သော်လည်းကောင်း **ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**ကိုပင် ပွားများနေသည် မည်ပေသည်။

ဝေဒနာ၊ အသိစိတ်၊ ဖဿ သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုး ဦးဆောင်သည့်

နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် -

၁။ ယင်း နာမ်တရားတို့၏ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံ ရုပ်တရားတို့ကို ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းထားပြီး ဖြစ်ရမည် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ယင်း နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း နာမ်တရားတို့၏ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို တစ်ဖန် ပြန်သိမ်းဆည်း၍ ရုပ် နာမ်ကို ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း - အထက်တွင် အကြိမ်ကြိမ် ရှင်းပြပြီး ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်ရကား -

၁။ သတိပဋ္ဌာန်တစ်ပါးကို ပွားများ အားထုတ်ပါက သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးလုံး ကိုပင် အားထုတ်သည် မည်ပေသည် - ဟူသော အချက်တစ်ရပ်၊

၂။ ခန္ဓာငါးပါးကို ပရိညာပညာသုံးမျိုးတို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်အောင် ရှုပွား နေခြင်းသည် သတိပဋ္ဌာန်တရားကို ပွားများအားထုတ်သည်ပင် မည်ပေသည် ဟူသော အချက်တစ်ရပ်၊

၃။ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်း မရှုပွားနိုင်လျှင် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်း ပရမတ်ခန္ဓာ ငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့တင်ကာ ဝိပဿနာ မရှု နိုင်လျှင် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို ပွားများအားထုတ်နေသည် မမည်ဟူသော အချက်တစ်ရပ်၊

ဤ အချက်သုံးရပ်တို့ကား ဘုရားရှင်၏ တရားစစ် တရားမှန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို မျှော်လင့်တောင့်တလျက်ရှိသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရိုသေလေးမြတ်စွာ ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်လျက် မှတ်သားနာယူလေရာသည်။

ဤတွင် အလျဉ်းသင့်၍ နားမရှုပ်ထွေးရန် ရည်ရွယ်၍ **ဝိဓူ ဝိဓူမတ္တံ ကျင့်စဉ်** အကြောင်းကို အကျဉ်းချုပ်၍ ရေးသား တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ကျင့်စဉ်

**တသ္မာ တိဟ တေ ဗာဟိယ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ - “ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိ-
ဿတိ၊ သုတေ သုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ မုတေ မုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ ဝိညာတေ
ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ”တိ။** (ဥဒါန၊၈၅။)

ဘုရားရှင်သည် ဤ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ကျင့်စဉ်ကို မာလုကျပုတ္တသုတ္တန်
(သံ၊၂၊၂၉၄။)၊ ဗာဟိယသုတ္တန် (ဥဒါန၊၈၅။)တို့၌ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။
ယင်းကျင့်စဉ်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

**ဧတ္ထ ဟိ ရူပါယတနံ ပဿိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌံ နာမ၊ စက္ခုဝိညာဏံ ပန
သဒ္ဓိံ တံဒွါရိကဝိညာဏေဟိ ဒဿနဋ္ဌေန၊ တဒုဘယမ္ပိ ယထာပစ္စယံ ပဝတ္ထ-
မာနံ ဓမ္မမတ္ထမေဝ၊ န ဧတ္ထ ကောစိ ကတ္တာ ဝါ ကာရေတာ ဝါ၊ ယတော တံ
ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စံ၊ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပိဋ္ဌနဋ္ဌေန ဒုက္ခံ၊ အဝသဝတ္ထန-
ဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ကုတော တတ္ထ ပဏ္ဍိတဿ ရဇ္ဇနာဒိနံ ဩကာသောတိ။
အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော သုတာဒိသုပိ။** (ဥဒါန၊၈၅။)

၁။ ရူပါရုံသည် မြင်အပ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌ မည်၏။

၂။ စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် တကွ ထိုစက္ခုဒွါရိကဝီရိယံ အတွင်း၌ တည်ရှိသော
ဝိညာဏ်ဟူသမျှ (ထိုရူပါရုံကို ဆက်လက်အာရုံယူသည့် မနောဒွါရိက
ဝိညာဏ်ဟူသမျှ)သည် ရူပါရုံကို မြင်တတ်သော အနက်သဘော-
ကြောင့် ဒိဋ္ဌ မည်၏။

အသင် ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် -

၁။ မြင်အပ်သော ရူပါရုံ၊ မြင်တတ်သော စက္ခုဒွါရိယံ မနောဒွါရိယံ
နာမ်တရားစု၊

၂။ ကြားအပ်သော သဒ္ဓါရုံ၊ ကြားတတ်သော သောတဒွါရိယံ မနော
ဒွါရိယံ နာမ်တရားစု၊

၃။ တွေ့အပ်သော ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ တွေ့တတ်သော ယာနဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ ဇိဝှါဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ ကာယဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစု၊

၄။ သိအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊ သိတတ်သော မနောဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစု၊

ဤ ရုပ်+နာမ်တရားတို့ကို ရှေ့ဦးစွာ သိမ်းဆည်းပါ။ သိမ်းဆည်းပြီး-နောက် ယင်းဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတ တရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်း ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတ တရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်သို့တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ ဤသို့ ကျင့်-သုံးနိုင်ခဲ့သော် အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတ တရားတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ ဖြစ်ခွင့် မရှိနိုင်တော့ပေ။ ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတ တရားတို့ကို အကြောင်းပြု၍ မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်တို့သာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေပေလိမ့်မည်။ ထို ဝိပဿနာဉာဏ်များသည် အရိယမဂ်သို့တိုင်အောင် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သော် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ကျင့်စဉ်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကျင့်သုံးပြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် အချို့အချို့သော ဆရာမြတ်တို့ကား “မြင်လျှင် မြင်သည့် နေရာမှာသာ စိတ်ကို ထားပါ။ နောက်ထပ် ဒီအာရုံပေါ်မှာ စိတ်တွေ မဖြစ်ပါစေနဲ့”ဟု ဆိုဆုံးမကြ၏။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြလိုပေသည်။

ဧကန္တေန ပန စက္ခုဝိညာဏမေဝ ဒဿနကိစ္စံ သာဓေတိ၊

(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၂၀။)

ဧကန်အားဖြင့် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည်သာလျှင် ရူပါရုံကို မြင်ခြင်း ဒဿနကိစ္စကို ပြီးစီးစေနိုင်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၂၀။)

“မြင်လျှင် မြင်သည့်နေရာမှာသာ စိတ်ကို ထားပါ။ နောက်ထပ် ဒီအာရုံပေါ်မှာ စိတ်တွေ ထပ်မဖြစ်စေရ”ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုစကားကို အဓိပ္ပါယ်ပြန်လိုက်လျှင် ယင်း ရူပါရုံပေါ်၌ စက္ခုဝိညာဏ်သာ ဖြစ်ပါစေ၊ ကျန် ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်ပါစေနဲ့ဟု ဆိုရာရောက်၏။ သာဝကတစ်ဦးသည် ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်အောင် ကျင့်နိုင်ပါသလားဟု မေးရန် ရှိ၏။ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

သစေ ပန ဘဝင်္ဂံ အာဝဇ္ဇေတိ၊ ကိရိယာမနောဓာတုယာ ဘဝင်္ဂေ အာဝဋ္ဌိတေ ဝေါဠုပ္ပနံ အပါပေတွာဝ အန္တရာ စက္ခုဝိညာဏေ ဝါ သမ္ပဋိန္ဒနေ ဝါ သန္တီရဏေ ဝါ ဌတွာ နိဝတ္တိဿတိတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ၊ ဝေါဠုပ္ပန-ဝသေန ပန ဌတွာ ဧကံ ဝါ ဌေ ဝါ စိတ္တာနိ ပဝတ္တန္တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀၉-၃၁၀။)

= ကိရိယာမနောဓာတ် အမည်ရသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် အကယ်၍ ဘဝင်ကို လည်စေနိုင်သည် ရပ်တန့်စေနိုင်သည် ဖြစ်အံ့၊ ယင်းသို့ ဘဝင်ကို လည်စေနိုင် ရပ်တန့်စေနိုင်ခဲ့သော် ဝုဋ္ဌောသို့ မရောက်မူ၍သာလျှင် စပ်ကြားကာလ၌ စက္ခုဝိညာဏ်၌သော်လည်းကောင်း သမ္ပဋိစိုဉ်း၌သော်လည်းကောင်း သန္တီရဏ၌သော်လည်းကောင်း ရပ်တန့်၍ ဘဝင် ပြန်ကျလတ္တံ့ဟူသော ဤအကြောင်းအရာ ဌာနသည် မရှိသည်သာတည်း။ အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဝေါဠုပ္ပနကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်ကြိမ်နှစ်ကြိမ်သော ဝုဋ္ဌောစိတ်တို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀၉-၃၁၀။)

ဤ၌ အဋ္ဌကထာက ပရိတ္တာရုံ ဝီထိကို စံထား၍ ရေးသားတင်ပြထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဒွါရ မနောဒွါရဟူသော ဒွါရနှစ်ခုတို့၌ ရူပါရုံသည် ရှေးရှုရိုက်ခတ်လာသည် ရှေးရှုထင်လာသည် ဖြစ်အံ့ - ယင်း ရူပါရုံသည် ပရိတ္တာရုံ ဖြစ်အံ့ ဝုဋ္ဌောသို့ မရောက်ဘဲ၊ မဟန္တာရုံ ဖြစ်အံ့ ဇောသို့မရောက်ဘဲ၊ အတိမဟန္တာရုံ ဖြစ်အံ့ တဒါရုံသို့ မရောက်ဘဲ စပ်ကြားကာလ၌ ဝီထိစိတ်တို့၏ ရပ်တန့်သွားခြင်းမည်သည် မဖြစ်စကောင်းသည်သာ ဖြစ်၏။ သုတ မုတ အာရုံတို့၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။ မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံသည်

အဝိဘူတာရုံဖြစ်အံ့ ဇောသို့ မရောက်ဘဲ၊ ဝိဘူတာရုံ ဖြစ်အံ့ တဒါရုံသို့ မ-
ရောက်ဘဲ စပ်ကြားကာလ၌ ဝီထိစိတ်တို့၏ ရပ်တန့်သွားခြင်းမည်သည် မရှိ
စကောင်းသည်သာ ဖြစ်၏။

ဆိုင်ရာ ဒွါရ နှစ်ခု နှစ်ခု၌ ထင်လာသော အာရုံသည် -

- ၁။ ပရိတ္တာရုံ ဖြစ်အံ့ ဝုဋ္ဌောတိုင်အောင်၊
- ၂။ မဟန္တာရုံ ဖြစ်အံ့ ဇောတိုင်အောင်၊
- ၃။ အတိမဟန္တာရုံ ဖြစ်အံ့ တဒါရုံတိုင်အောင်၊

မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံသည် -

- ၁။ ဝိဘူတာရုံ ဖြစ်အံ့ တဒါရုံတိုင်အောင်၊
- ၂။ အဝိဘူတာရုံ ဖြစ်အံ့ ဇောသို့တိုင်အောင်

ဖြစ်ပြီးမှသာလျှင် ဘဝင်သို့ သက်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် -

- ၁။ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ = မြင်လျှင် မြင်ကာမတ္တဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။
- ၂။ သုတေ သုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ = ကြားလျှင် ကြားကာမတ္တဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။
- ၃။ မုတေ မုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ = ထိလျှင် ထိကာမတ္တဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။
- ၄။ ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ = သိလျှင် သိကာမတ္တဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။

ဟူသည် - မြင်လျှင် မြင်ကာမတ္တ၌သာ စိတ်ထားရမည်၊ ကြားလျှင် ကြားကာမတ္တ၌သာ စိတ်ထားရမည်၊ ထိလျှင် ထိကာမတ္တ၌သာ စိတ်ထားရမည်၊ သိလျှင် သိကာမတ္တ၌သာ စိတ်ထားရမည် = စက္ခုဝိညာဏ်မျှသာ ဖြစ်စေရမည်၊ သောတဝိညာဏ်မျှသာ ဖြစ်စေရမည်၊ ယာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်မျှသာ ဖြစ်စေရမည်၊ ရှေးသို့ ဆက်လက်၍ ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်အောင်ကျင့်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်ကား မဟုတ်၊ အဟုတ်မှာမူ -

- ၁။ မြင်အပ်သောတရား မြင်တတ်သောတရား၊
- ၂။ ကြားအပ်သောတရား ကြားတတ်သောတရား၊
- ၃။ ထိအပ်သောတရား ထိတတ်သောတရား၊
- ၄။ သိအပ်သောတရား သိတတ်သောတရား၊

ဤတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီးလျှင် ယင်းတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေလျက် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်း ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ မုတ၊ ဝိညာတတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့ တင်၍ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါဟုသာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားလေရာသည်။ ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတ တရားတို့၌ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ မဖြစ်အောင် ကျင့်သည့် ကျင့်ထုံးဥပဒေသကြီး တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်မြတ်ကြီးနှင့် အလွဲကြီး မလွဲရအောင်၊ အရှင်ဗာဟိယဒါရုစိရိယမထေရ်မြတ် အရှင်မာလုကျုပ္ပတ္တမထေရ်မြတ် အစ ရှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့ ခိုလှုံစံဝင်တော်မူရာ ဖြစ်သော အရဟတ္တ ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ပင်လျှင် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ပြု၍ နေနိုင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်နိုင်ကြပါစေသောဝ် . . . ။

ဖားအောက်တောရသရာတော်

စိတ္တလတောင်ကျောင်း

ဖားအောက်တောရ

ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇-ခုနှစ်

